بانک The Bank

میاشتنی | Monthly | ماهنامه

۲۱۷ گڼه - ۱۴۴۷ صفرالمظفر - ۱۴۰۴ زمری

چگونگی تأثیر هوش مصنوعی بر اقتصاد کشورهای آسیایی

صفحه ۳۸

د اقتصادي تحول پر لور سفر: تېرېوالي سيالي او د افغانستان اقتصادي هيلې

مخ ۲

DAB Reports on Major Achievements, Performances Over Past Year

سطح امانات مردم در سکتور بانکی تنها در سه ماه گذشته حدود ۷.۹ میلیارد افغانی افزایش یافته که نشاندهندۀ اعتماد و باور مردم به سکتور بانکی می باشد.

د امتیاز خاوند: د افغانستان بانک

کتنپلاوی: فدا محمد فیضان، احمد جواد سداد او محمد ادریس رونق

سرلیکوال: شفیق الله بارز

- د افغانستان بانک د تېر کال مهمې لاسته راوړنې د رسنیز کنفرانس له لارې له ملت سره شریکې کړې ۱
- د افغانستان بانک بانکنوت‌های مندرس گرد آوری شده از زون‌های مرکز، شرق و جنوب‌شرق را حریق نمود ۳
- د معلوماتي ټکنالوژۍ لوی آمر سره مرکه: د افغانستان بانک د ناوړینونو پر وړاندې د خوندیتوب مرکز جوړ کړ ۴
- د اقتصادي تحول پر لور سفر: نړیوالې سیالۍ او د افغانستان اقتصادي هیلې ۷
- از بحران تا عمل: بسیج‌سازی ابزارها برای رسیدگی سریع و مقاومت دوامدار ۱۰
- اقتصادي خبرونه ۱۳
- پروژه ۱۰ هزار میگاوات برق افغانستان به امضا رسید ۱۵
- برېښنايي ټکنالوژي او د مالي شمولیت پراختیا ۱۷
- نقش بانکداری مسئولانه در بازسازی اعتماد و توسعهٔ پایدار ۲۱
- مصنوعي ځیرکتیا څنګه له مالیه ټولوونکو او مالیه ورکوونکو سره مرسته کولای شي ۲۵
- چگونگی تأثیر هوش مصنوعی بر اقتصاد کشورهای آسیایی ۲۸
- DAB Reports on Major Achievements, Performances Over Past Year ۳۱

مسئول مدیر: انور الله حیات

خبریالان: سید خالد خالقیار او زاهد الله احمدي

ډیزاین: خالد احمد فیضي

فوتوژورنالیست: زیرک ملیا

د وېش مسئول: نصرت الله احمدزی

د چاپ شمېر: ۱۲۰۰ ټوکه

کال: اوولسم

پته: د افغانستان بانک

د ثبت گڼه: ۴۵۸

ټیلفون: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۴۷۶۱

فکس: ۰۰۹۳۰۲۰۲۱۰۰۳۰۵

برېښنالیک: magazine@dab.gov.af

وېب پاڼه: www.dab.gov.af

۲۱۷

د مجلې د مقالو او انځورونو کارول د سرچینې په ذکر کولو سره جواز لري.

استفاده از مقالات و تصاویر مجله با ذکر مأخذ مجاز است.

د افغانستان بانک د تېر کال مهمې لاسته راوړنې د رسنیز کنفرانس له لارې له ملت سره شریکې کړې

د ۱۴۴۷ کال د محرم الحرام ۲۷ مه - د افغانستان بانک ملت ته د حساب ورکولو په موخه د حکومت د رسنیو په مرکز کې د امارتي ادارو د یو کلنو لاسته راوړنو د تشریح پروګرام په ترڅ کې د افغانستان له شریف ولس سره د ۱۴۴۶ هـ ق کال مهمې لاسته راوړنې او کړنې شریکې کړې.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد د رسنیو له لارې د افغانستان بانک د بېلابېلو برخو او د بانکي او مالي سکتورونو د مهمو لاسته راوړنو او کړنو په هکله له هېوادوالو سره مهم معلومات شریک کړل. ښاغلي خالد وویل چې په ۱۴۴۶ کال کې د افغانستان بانک وتوانید ترڅو په بېلابېلو برخو کې مهمې لاسته راوړنې او پرمختګونه ولري، هغه د افغانۍ د ارزښت ثبات ته په اشارې وویل چې د افغانستان بانک د معقولو پولي سیاستونو د تطبیق په پایله کې په ۱۴۴۶ کال کې ولس د افغانۍ په ارزښت کې د مثبتو بدلونونو شاهد وو چې افغانۍ د ډالرو پر وړاندې ۰.۷۹ سلنه مثبت تغییر تجربه کړ.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد د خپلو خبرو په اوږدو کې د بانکي سکتور د مهمو لاسته راوړنو په هکله معلومات شریک کړل او ويې ویل چې د هېواد بانکي سکتور د شتمنیو په برخه کې نږدې ۱۵ میلیارده افغانیو، د ګټې په برخه کې د ۳.۴ میلیارده افغانیو او د پانګې په برخه کې د ۳ میلیارده افغانیو زیاتوالي تجربه کړ.

همداراز، هغه زیاته کړه چې په تېر کال کې یوازې په وروستیو درېیو میاشتو کې په بانکونو کې د خلکو امانتونه ۷.۹ میلیارده افغانۍ زیات شوي دي.

هغه همداراز د بانکي خدمتونو د آسانولو، د بریښنايي بانکوالۍ او مالي سیستمونو د پراختیا او په دې برخه کې د آسانتیاوو رامنځته کولو په تړاو ووېل چې په تېر کال کې د وړو مالي تمویلاتو، برېښنايي پیسو، او ادایینیزو مؤسساتو لپاره د فعالیت چارچوکاټ رامنځته شوی او جوازونه ورکړل شوي دي. په هېواد کې ٦٢ نوې بانکي نمایندګۍ او غرفې پرانیستل شوې دي، درېیو بانکونو له نمایندګۍ پرته د بانکي خدمتونو پر وړاندې کولو لاس پورې کړې او څلورو نورو بانکونو ته د وړو تمویلاتو د دریځو له لارې د خدمتونو د وړاندې کولو اجازه ورکړل شوې ده. همدا ډول، د هېواد د اقتصادي پرمختګ او د فقر د کمولو په موخه د اسلامي مالي تمویلاتو لمنه پراخه شوې ده چې شاوخوا ١٦ زره کسانو او شرکتونو ته اسلامي تمویلات ورکړل شوي دي. همدا ډول، د تېر کال په پرتله خلکو ته ورکړل شوي اسلامي تمویلات ۷۱ سلنه زیات شوي دي چې دا د محلي اقتصادونو د پراختیا او د هېواد د اقتصادي پرمختګ په لاره کې یو مثبت ګام ګڼل کیږي.

ښاغلي خالد د خپلو خبرو په بله برخه کې ووېل چې اوسمهال سوداګریز بانکونه له نږدې ۲۰۰ نړیوالو بانکونو سره اړیکې لري او د افغانستان بانک نه یوازې دا چې په هېواد کې دننه د بانکي او مالي خدمتونو د پراختیا په موخه فعالیتونه کړې دي بلکې په خوندي، آسانه او چټکه توګه د نړیوالو مالي معاملو، صادراتو، وارداتو او عمومي سوداګریزو کړنو د ترسره کولو په موخه یې د پیسو د نړیوالو لېږدونو (تي تي) د پروسې طی مراحل چې له دې وړاندې د افغانستان بانک تر سره کول سوداګریزو بانکونو ته سپارلي دي.

د افغانستان بانک لومړي مرستیال ښاغلي صدیق الله خالد د خپلو خبرو پر دوام زیاته کړه چې د افغانستان بانک په راکړو ورکړو کې د آسانتیاوو رامنځته کولو او پیسو د جریان د منظم ساتلو په موخه وخت پر وخت له بازار څخه مندرس او زاړه بانکنوټونه راټولوي او د اړوندې کړنلارې سره سم یې سوځوي چې د تېر کال په اوږدو کې یې نږدې ۵ میلیارده مندرس بانکنوټونه راټول او له ګردښت څخه وایستل. همداراز، هغه په غیربانکي مالي سکتور کې د صرافیو او پولي خدمتونو وړاندې کوونکو د فعالتیونو د میکانیزه کولو په تړاو ووېل چې په هېواد کې د صرافیو او پولي خدمتونو د جوازونو شمېر زیات شوی دی او دا مهال یوازې هغه کسان چې په دې برخه کې د فعالیت جواز ولري، په بازار کې د فعالیت اجازه لري.

ښاغلي خالد د بانکي او مالي سکتور د اداراتو او کارکوونکو د ظرفیت لوړولو په موخه د افغانستان بانک د کړنو او لاسته راوړنو په تړاو هم له ملت سره معلومات شریک کړل او ویې ویل چې د بانک مشرتابه په بېلابېلو هېوادونو کې په نړیوالو مالي او بانکي کنفرانسونو او اړوندو غونډو کې ګډون وکړ ترڅو د هېواد مالي او بانکي سکتور د نړیوالو تجربو په رڼا کې په مدرنو سیستمونو د سمبالولو په برخه کې ګامونه پورته شي. سربېره پر دې، د بانکونو، مالي ادارو او د اړوندو سکتورونو کارکوونکو ته د نوو نړیوالو تجربو، تخصصي مهارتونو او د عملي زده کړو د زمینې برابرولو په موخه د افغانستان بانک په هڅو د افغانستان مالي او بانکي انسټیټوټ چې د افغانستان د اسلامي امارت تر فتحې وړاندې یې فعالیتونه دریدلي وو، بېرته فعال شو.

د پروګرام په بله برخه کې د افغانستان بانک د پولي سیاست لوی آمر ښاغلي احمد جواد سداد، د بانکي او مالي خدمتونو د څارنې لوی آمریت مرستیال ښاغلي احسان الله منصور او د غیر بانکي مالي مؤسسو د څارنې لوی آمریت مرستیال ښاغلي شاه پور میاخیل په خپل وار د اړوندو آمریتونو د کړنو او لاسته راوړنو په اړه تفصیلي معلومات وړاندې کړل.

د یادونې وړ ده چې د پروګرام په وروستۍ برخه کې د هېواد د رسنیو د استازو لخوا د پوښتنو لړۍ پیل شوه چې د افغانستان بانک د اړوندو آمریتونو مسئولینو ورته په تفصیل سره ځوابونه ووېل.

د افغانستان بانک بانکنوت‌های مندرس گرد آوری شده از زون‌های مرکز، شرق و جنوب شرق را حریق نمود

۲۵ محرم الحرام ۱۴۴۷ – د افغانستان بانک به منظور ایجاد سهولت در معاملات و داد و ستد ها، مبلغ ۱،۰۰۹،۸۶۷،۰۰۰ (یک میلیارد، نه میلیون و هشت‌صد و شصت و هفت هزار) افغانی بانکنوت‌های کهنه و فرسوده را حسب طرزالعمل مربوطه که از زون های مرکزی، جنوب‌شرق (گردیز) و شرق (ننگرهار) گردآوری شده بود، در کابل حریق نمود.

این بانکنوت‌ها پس از شمارش و بررسی دقیق که شامل انواعیه های ۱، ۲، ۵، ۱۰، ۲۰، ۵۰، ۱۰۰، ۵۰۰ و ۱،۰۰۰ افغانی میگردید، با حضور هیئت موظف تحت ریاست محترم ملا محمد آخند معاون دوم د افغانستان بانک حریق شد.

محترم ملا محمد آخند معاون دوم د افغانستان بانک حین حریق این بانکنوت ها گفت که بانک مرکزی متعهد به ارائه خدمات بهتر و فراهم سازی سهولت‌ها برای هموطنان در سکتورهای مالی و بانکی کشور می‌باشد و به همین منظور، به‌گونه مداوم بانکنوت های کهنه و فرسوده را از بازار جمع‌آوری کرده، در عوض به شهروندان بانکنوت‌های جدید توزیع می‌نماید و بانکنوت‌های فرسوده بعد از گرد آوری، حریق میگردند تا شهروندان بتوانند معاملات مالی‌شان را به آسانی انجام دهند.

همچنین وی با اشاره به مسئولیت شهروندان در قبال حفاظت از بانکنوت‌های افغانی افزود که نگهداری درست از بانکنوت ها مسئولیت هر افغان بوده و انتظار می‌رود که شهروندان در حفظ و استفاده درست از آن حین داد و ستد، دقت لازم را به خرج دهند.

قابل ذکر است که این بانکنوت‌ها پس از بارگیری، در حضور نمایندگان وزارت‌های عدلیه، مالیه و ادارات امنیتی، توسط هیئت موظف به کوره های مخصوص انتقال داده شده و حریق گردید.

د معلوماتي ټکنالوژۍ لوی آمر سره مرکه: د افغانستان بانک د ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب مرکز جوړ کړ

د افغانستان بانک، د هېواد د مرکزي بانک په توګه مالي ثبات، د بانکوالۍ خوندي خدمتونو، او د نوي ټکنالوژۍ له لارې د خدمتونو پراختیا ته ژمن دی. دا بانک نه یوازې د خلکو باور ساتلو ته لومړیتوب ورکوي، بلکې د عصري زیربناوو، خوندي شبکو، او تخنیکي تجهیزاتو له لارې هڅه کوي چې بانکي خدمتونو ته آسانه، خوندي، او دوامداره لاسرسی برابر کړي. په دې وروستیو کې د افغانستان بانک په شمال زون کې د ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب یو ستراتیژیک مرکز جوړ کړ. د دې پروژې له لارې، چې پکې د معلوماتي سیستمونو همغږي، د شبکې امنیت، او د تجهیزاتو منظمه ساتنه شامله ده، د افغانستان بانک خپل تعهد تازه کړی، تر څو د هېواد مالي سکتور ته باوري، عصري، او مؤثر خدمات وړاندې کړي. په دې تړاو د بانک مجلې د افغانستان بانک د معلوماتي ټکنالوژۍ لوی آمر ښاغلي عبیدالله عبیدي سره مرکه کړې ترڅو د مجلې ګرانو لوستونکو سره د دې مهمې پروژې د موخو، تطبیق، او راتلونکي په اړه معلومات شریک شي.

مجله: په دې وروستیو کې د افغانستان بانک د بلخ ولایت په زون کې د معلوماتي ټکنالوژۍ لوی آمریت لخوا د ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب مرکز جوړ شو، مهرباني وکړئ په هکله یې له ګرانو لوستونکو سره معلومات شریک کړئ؟

عبیدي: منبه، د ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب مرکز یو تخنیکي او ستراتیژیک جوړښت دی چې موخه یې د هر ډول

ناورین پر مهال د بانکي خدمتونو دوام دی. دا مرکزونه مهم مالي معلومات خوندي ساتي، د شبکې بدیل اتصال برابروي، او د خدمتونو د دوام لپاره چمتو سیستمونه لري. د یاد مرکز د جوړولو موخه دا وه چې بانکي خدمتونه پرته له ځنډ و ځنډه ترسره او مهم مالي معلومات خوندي وساتل شي.

مجله: د یاد مرکز په نشتون کې څه ډول ستونزې رامنځته کیدلای شي؟

عبیدي: که دا ډول مرکزونه موجود نه وي، نو بېلابېل ناورینونه کولای شي بانکي سیستم له جدي خطر سره مخ کړي لکه: زلزله، سیلاب، اورلګیدنه، یا طوفان او تخنیکي ستونزې لکه: د سرورونو له کاره غورځیدل، د شبکې قطع کیدل، یا د برېښنا دوامداره نشتوالی، برېښنایي بریدونه چې د معلوماتو غلا، د سیستمونو فلج، یا د مالي زیان سبب ګرځي او بشري تېروتنې یا خرابکاري چې د معلوماتو له منځه وړلو یا د خدمتونو د بندېدو لامل کېږي.

د خوندیتوب دا مرکزونه د دې لپاره جوړېږي چې د دغو خطرونو پر مهال هم د بانک خدمتونه فعال پاتې شي، د خلکو باور وساتل شي، او د مالي نظام ثبات تضمین شي.

مجله: آیا د افغانستان بانک تر دې دمه داسې یو مرکز نه درلود؟

عبیدي: که څه هم موږ مخکې له دې یو ثانوي سایټ درلود، خو دا د پراخو ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب لپاره کافي نه وو. موږ اړتیا لرله چې د ناورینونو پر وړاندې د خوندیتوب لپاره یو لیرې، بشپړ تجهیز شوی مرکز جوړ کړو، تر څو د ناورینونو د رامنځته کیدو پر مهال هم خدمات دوام ومومي.

مجله: ولې د بلخ ولایت د دې مرکز لپاره غوره شو؟

عبیدي: په پیل کې پلان دا وو چې دا مرکز له هېواده بهر جوړ کړو، ترڅو نړیوال معیارونه پوره شي. خو د قانوني او لوژستیکي ستونزو له امله دا چاره شونې نه وه. له هر اړخیزې ارزونې وروسته، بلخ د ستراتیژیک موقعیت، امنیت، او موجوده زیربنا له مخې تر ټولو مناسب ځای وو.

مجله: د مرکز د جوړولو تخنیکي برخې کومې وې؟

عبیدي: په دې پروژه کې یو لړ مهم ګامونه پورته شول، چې له تخنیکي اړخه یې د هارډویر او سافټویر نصبول، د شبکې جوړښت، د خوندي اتصال برابرول، او د داخلي او بهرنیو سیستمونو ترمنځ د معلوماتو همغږي او انتقال شامل وو. له فزیکي اړخه، د ځای چمتو کول هم مهم وو. برېښنا تنظیم شوه، د یخولو وسایل نصب شول، او د امنیت لپاره لازم تدابیر ونیول شول، ترڅو ټول سیستمونه په خوندي، مؤثر او دوامدار ډول فعالیت وکړي.

مجله: دا پروژه په څومره وخت کې بشپړه شوه؟

عبیدي: که څه هم د دې پروژې د بشپړولو لپاره دوه اونۍ وخت اټکل شوی وو، خو دا د تخنیکي ټیمونو د زمنتیا او همغږۍ پایله وه چې پروژه په درېیو ورځو کې تکمیله شوه. زموږ همکارانو شپه او ورځ کار وکړ، پلانونه یې دقیق عملي کړل، او پروژه یې په یاده موده کې بشپړه کړه.

مجله: د امنیت لپاره کوم تدابیر نیول شوي وو؟

عبیدي: امنیت زموږ لپاره تر ټولو مهم لومړیتوب دی، او موږ یې د خوندیتوب د تضمین لپاره یو لړ اقدامات ترسره کړل. له فزیکي اړخه، د محدود لاسرسي پالیسۍ پلې شوې او د امنیتي کامرو له لارې دوامداره څارنه تأمین شوه، ترڅو د ځای امنیت وساتل شي. له شبکې طرفه، فایروالونه، وي پي ان اتصالونه، او د هک د کشف پرمختللي سیستمونه فعال شول، چې د معلوماتو خوندیتوب ته ځانګړې پاملرنه وشي. دا ټول اقدامات د مقرراتو او نړیوالو تګلارو سره په بشپړ مطابقت کې ترسره شول، ترڅو پروژه له هره اړخه خوندي، قانوني، او د باور وړ پاتې شي.

مجله: آیا د تطبیق پر مهال له ستونزو سره مخ شوئ؟

عبیدي :هو، موږ د پروژې د تطبیق پر مهال له ځو مهمو ستونزو سره مخ شوو، چې پکې د بریښنا محدودیت، د فزیکي ځای کمښت، د شبکې خنډونه، او د تخنیکي منابعو محدود شتون شامل وو. خو دا ننګونې مو د زیربناوو د اصلاح، اضافي منابعو برابرولو، او د تخنیکي آزموینو له لارې په بریالۍ توګه حل کړې، ځو پروژه له ځنډ او خنډ پرته پرمخ ولاړه شي.

مجله: د دې مرکز تخنیکي مشخصات څه دي؟

عبیدي: د دې مرکز تخنیکي مشخصات د پرمختللې ټکنالوژۍ پر بنسټ جوړ شوي، چې پکې لوړ ظرفیت لرونکي سرورونه او د زېرمه کولو وسایل شامل دي، ترڅو د معلوماتو خوندي ساتنه او چټک لاسرسی تضمین شي. همدارنګ، جواز لرونکي عملیاتي سیستمونه او ډیټابیسونه کارول شوي، چې د قانون مطابقت او تخنیکي ثبات لپاره اړین دي. د شبکې نقشه، د اتصال تفصیلات، او د معلوماتو د انتقال فعال تنظیم هم د مرکز د مؤثر فعالیت لپاره په دقت سره طرحه او پلې شوي دي.

مجله: راتلونکي ګامونه مو څه دي؟

عبیدي : موږ خپل تمرکز پر هغو مهمو برخو درلود چې د مرکز دوامدار فعالیت تضمینوي، لکه: د تجهیزاتو منظمه ساتنه، د انتقال تمرینونه، او د شبکې او معلوماتو د انتقال د سموالي دوامداره څارنه، ترڅو هر ډول احتمالي ستونزه له مخکې تشخیص او حل شي او سیستمونه همیشه چمتو پاتې شي.

مجله: لوستونکو ته مو څه پیغام دی؟

عبیدي: دا پروژه یوازې تخنیکي نه وه، بلکې پر بانکي سیستم د خلکو د باور ساتلو، د دوامداره بانکي خدمتونو، او د ټکنالوژیکي سیستمونو د خوندیتوب په برخه کې د مرکزي بانک ژمنتیا په ګوته کوي. موږ ویاړو چې د افغانستان بانک د ناورین پر مهال هم چمتو دی، او دا مرکز به زموږ د اوږدمهالو عملیاتو لپاره یو پیاوړی بنسټ چمتو کړي.

د اقتصادي تحول پر لور سفر: نړيوالې سيالۍ او د افغانستان اقتصادي هيلې

د نړۍ وګړي له پېړيو راهيسې د يو خواکمن، با ثباته او پرمختللي اقتصاد په لټه کې دي. د بشري ژوند د مسير له پيل څخه تر نن ورځې پورې له اقتصادي فعاليتونو سره ژور تړاو لري. د تاريخ په اوږدو کې انسانانو تل هڅه کړې چې اقتصادي بنسټونه پراخ کړي، خو د اقتصاد پرمختګ د ملتونو د فکري ظرفيت، ارزښتونو او ټولنيزو شرايطو له مخې شکل نيولی دی. په دې معنا چې يو شمېر هېوادونو د خپلو وګړو د فکري ودې، تدبير او ملي ژمنتيا له برکته د پام وړ اقتصادي پرمختګونه تجربه کړي، حال دا چې ځينې نور هېوادونه د سياسي بې ثباتۍ، کورنيو شخړو او ناورينونو له امله له اقتصادي ودې بې برخې پاتې شوي دي. سره له دې، يو شمېر ملتونه د ملي يووالي، ستراتيژيک ليد او ټولنيز تعهد پر بنسټ توانېدلي چې خپل هېوادونه له ژورو اقتصادي ستونزو راوباسي او د نړيوالو سيالانو په قطار کې خپل ځای ثابت کړي. د آلمان، جاپان، چين او ورته نورو هېوادونو تجربې يې روښانه بېلګې دي.

نن ورځ د نړۍ اقتصادي پرمختګونو د سياليو بڼه غوره کړې ده. هېوادونه هڅه کوي چې د اقتصاد په مختلفو برخو کې لکه: کرنې، سوداګرۍ، صنعت، ټکنالوژۍ، د اوبو بندونو او نورو مهمو سکتورونو کې پانګونه وکړي، تر څو خپل ملي اقتصاد پياوړی، متوازن او پر ځان بسيا کړي.

د نړيوالو سکتورونو مقايسه

اوس مهال، چين د اوبو د بندونو په برخه کې د نړۍ په کچه لومړی مقام لري، په داسې حال کې چې ترکيه او ايران په ترتيب سره دويم او درېيم ځايونه لري. د نړيوالې سوداګرۍ په ډګر کې چين مخکښ دی، او د امريکا متحده ايالات او آلمان په ترتيب سره دويم او درېيم ځايونه لري. د ټکنالوژۍ په برخه کې جاپان لومړی، جنوبي کوريا دويم، او چين درېيم مقام لري.

په وروستيو کلونو کې د چين د دولت هڅې د پام وړ دي؛ دغه هېواد نه یوازې د پرمختللې ټکنالوژۍ په برخه کې پانګونه کوي، بلکې د اوبو پر سترو بندونو یې هم تمرکز زیات کړی دی. دا ځکه چې اوبه او نورې طبیعي سرچینې د هر هېواد د اقتصادي بنسټونو لپاره حیاتي ارزښت لري، او باید په مؤثره او علمي توګه مدیریت شي. د نړیوالو تجربو له مخې، هغه هېوادونه چې د اوبو ستر بندونه لري، د اقتصاد په برخه کې له نورو هېوادونو څخه مخکښ دي.

د یادو پرمختګونو ترڅنګ، چین په دې وروستیو کې اعلان کړی چې د یارلونګ تسانګپو پر سیند، چې هندیان ورته برهماپوترا وایي، د نړۍ په کچه یو ستر او بې‌ساری د اوبو بند جوړوي. د دې بند لپاره ۱.۲ تریلیونه یوان چې معادل یې ۱۶۷ میلیارده امریکایي ډالر کېږي، پانګونه شوې ده. یارلونګ تسانګپو سیند د هند او چین ترمنځ پر ګډه پوله بهېږي، او دا پروژه نه یوازې د چین لپاره ستر اقتصادي اهمیت لري، بلکې د سیمې د اقتصادي توازن لپاره هم اغېزمنه ګڼل کېږي.

د دغو هېوادونو د اقتصادي پرمختګونو په رڼا کې، څرګنده ده چې د نړیوال اقتصاد بڼه لا هم د تحول او بدلون په حال کې ده، او ملتونه هڅه کوي چې د نوښت، پانګونې او ستراتیژیکو تصمیمونو له لارې خپل اقتصادي موقعیتونه پیاوړي کړي.

امنیت د پرمختګ لپاره بنسټیز شرط دی

که د اقتصادي پرمختګونو بنسټیز عوامل وڅېړو، نو باید ومنو چې د هر هېواد د پرمختګ لومړنی شرط امنیت دی. کله چې په یوه ټولنه کې امنیت تأمین وي، هلته د اقتصادي تفکر، پانګونې، تولید او نوښت فضا رامنځته کېږي. امنیت د اقتصادي ثبات او دوامداره پرمختګ لپاره بنسټیزه اړتیا ده، ځکه چې پانګوال او تولیدوونکي د خپلې پانګې د خوندیتوب احساس کوي، او له هېواد څخه د پانګې د تېښتې مخه نیول کېږي.

د الله تعالی په فضل، اوسمهال زموږ په ګران هېواد افغانستان کې سرتاسري امنیت حاکم دی. امنیت د دې زمینه برابره کړې چې داخلي پانګوال او سوداګر د خپل وطن دننه پانګونه وکړي. د هېواد د اقتصادي فعالیتونو کچه ورځ تر بلې پراخېږي. د هېواد په بېلابېلو سیمو کې پراختیایي پروژې روانې دي، او افغانستان د آبادۍ، ثبات او اقتصادي ودې په لور ګامونه اخلي.

ستراتیژیکې پروژې: قوش تیپه، تاپي، افغان ټرانس، واخان دهلیز

د دغې اقتصادي بیدارۍ څو څرګندې بېلګې دا دي: د قوش تیپې کانال پروژه، چې د سیمې په کچه بې ساری ابتکار ګڼل کېږي، ان شاءالله د هېواد اقتصاد ته به ډېر ژر لوی بدلون ورکړي. همداراز، ترانسپورټي پروژې هم د هېواد د زیربنایي انځور په بدلولو کې مؤثر رول لوبوي چې هېوادوالو ته به ترانسپورټي آسانتیاوې برابرې کړي. د بېلګې په توګه: د سالنګ لویه لار چې اوس مهال یې په بېړه کار روان دی؛ د کابل - قندهار لویه لار، د کابل – لوګر لویه لار چې اوس مهال پرې کار روان دی.

د فابریکو بیا رغونه او د تاپي پروژه د افغانستان د اقتصادي تحول په لړ کې مهمې او ستراتیژیکې هڅې ګڼل کېږي. د تاپي پروژه، چې د هېواد د عوایدو او انرژۍ د انتقال په برخه کې حیاتي رول لري، د رسمي معلوماتو له مخې، د پیل په مرحله کې به شاوخوا ۵۰،۰۰۰ افغان کارګر په مستقیم ډول په کار بوخت شي. په اوږدمهاله توګه، د پروژې د امنیت ساتلو لپاره به له ۹،۰۰۰ تر ۱۱،۰۰۰ تنو پورې کارګرو ته د کار زمینه برابره شي. همدارنګه، د دې پروژې له لارې به افغانستان هر کال شاوخوا ۴۵۰ میلیونه امریکایي ډالر د عوایدو په توګه له ترکمنستان، هند او پاکستان څخه ترلاسه کړي.

د ریل پټلۍ پروژه (افغان ټرانس)، واخان دهلیز، او لسګونه نورې لویې او وړې پراختیایي پروژې د هېواد په مختلفو سیمو کې په عملي ډول روانې دي. الحمدلله، د امنیت د تأمین له برکته، دا پروژې په منظم ډول پر مخ روانې دي، او دا ستر نعمت باید د ملي پرمختګ لپاره په اغېزمنه توګه وکارول شي.

د ملي بودجې تمویل او د افغانۍ ثبات

د یادونې وړ ده چې افغانستان له نړیوالو اقتصادي تحولاتو سره په همغږۍ کې خپل مزل تر یوه بریده طی کړی دی. که څه هم په دې برخه کې ځینې ستونزې شته، خو باید په ډاګه ووایو چې د هېواد اقتصادي وضعیت تر بل هر وخت ښه شوی دی. د پام وړ پرمختګونو له برکته، د افغانستان ملي بودجه د څو لسیزو وروسته په لومړي ځل له داخلي سرچینو تمویلېږي، چې دا خپله د اقتصادي خپلواکۍ یو مهمه نښه ده.

همدارنګه، د افغانۍ ارزښت په نسبي توګه ثبات موندلی، او د مالي بازارونو وضعیت د باور وړ دی. دا په داسې حال کې ده چې د نړۍ په سطحه سیاسي ناندرۍ، شخړې او

جګړې د اقتصادي بې‌ثباتۍ لامل شوي، او د نړیوال اقتصاد پر بنسټونو یې ژور اغېز کړی دی.

نړیوال فشارونه او د افغانستان دریځ

په دې حساس نړیوال وضعیت کې، د افغانستان د حکومت بې طرفه او متوازنه سیاست یوه ستره لاسته راوړنه ګڼل کېږي، چې نه یوازې داخلي ثبات تضمینوي، بلکې د هېواد د اقتصادي موقعیت د پیاوړتیا لپاره هم زمینه برابروي.

د افغانستان د وروستیو سیاسي تحولاتو په رڼا کې، د هېواد دننه او بهر دا اندېښنه موجوده وه چې شايي اقتصادي بنسټونه، زیربناوې، بانکونه او ستري پروژې به له فعالیت څخه وغورځېږي. خو نه یوازې دا بنسټونه فعال پاتې شول، بلکې د پام وړ چټک پرمختګ یې هم تجربه کړ. دا په داسې حال کې ده چې د نړیوالو له خوا د حکومت په رسمیت نه پېژندنه، د بهرنیو مرستو نشتون، د افغانستان بانک د اسعاري زېرمو کنګل کېدل، او د بې ساري فشارونو شتون د افغانستان اقتصاد له سختو آزموینو سره مخ کړی دی.

له ګاونډیو هېوادونو څخه د کډوالو راستنېدل هم له اقتصادي پلوه یوه ستره ننګونه ده، خو د الله تعالی په فضل، د هېواد اقتصادي سیستم د پرمختګ سفر لا هم دوام لري.

پایله

لکه څنګه چې مخکې اشاره وشوه، د نړیوال اقتصاد بهیر په نوي، اغېزناکه او چټکه بڼه پر مخ روان دی نو موږ ته هم پکار ده چې له دې کاروان څخه وروسته پاتې نه شو. افغانستان د طبیعي منابعو له پلوه یو غني هېواد دی. د کانونو، دښتو، غرونو، سیندونو او خامو موادو پراخې سرچینې لري. خو د اقتصادي پرمختګ لپاره یوازې استخراج بسنه نه کوي. د یوه هېواد اقتصاد باید پر دوامدارو اقتصادي زیربناوو ولاړ وي. کانونه که څه هم مهم دي، خو د استخراج موده یې محدوده ده، او دا سرچینه د نوي کېدو وړتیا نه لري. له همدې امله، د کانونو له عوایدو څخه باید د بدیلو او پایدارو سکتورونو ملاتړ وشي لکه: کرنه، ښوونه او روزنه، د اوبو بندونه، سولري انرژي، د فابریکو بیارغونه، او پر تولیدي ماشینري پانګونه. دې سکتورونو ته باید د نورو په پرتله ډېر پام وشي.

دا ډول پانګونې نه یوازې د اقتصاد بنسټونه پیاوړي کوي، بلکې د اوږدمهاله ثبات، د کاري فرصتونو برابرولو، او د صادراتو د پراختیا لپاره هم حیاتي رول لري. د افغانستان د اقتصادي راتلونکي تضمین له همدې ستراتیژیکو پانګونو سره تړلی دی.

لیکونکی: نصرت الله احمدزی
د افغانستان بانک د نشراتي موادو د ویش مسئول

اخځلیکونه:

1. د کانونو او پطرولیم وزارت. (بې‌نېټې). د تاپي پروژې لنډیز - د افغانستان د کانونو او پطرولیم وزارت رسمي ویب‌پاڼه https://www.momp.gov.af/tapi-project .
2. طلوع نیوز. (2023، د مارچ 15). په افغانستان کې د تاپي پروژې کار پیل شو https://tolonews.com/business-190654 .
3. آریانا نیوز. (2023، د مارچ 16). د تاپي پروژې له لارې ۵۰ زره افغانانو ته د کار زمینه برابرېږي https://www.ariananews.af/work-on-tapi-project-finally-kicks-off-in-afghanistan/ .
4. Trading Economics. (2024). د چین صادرات د هېوادونو له مخې https://tradingeconomics.com/china/exports-by-country .
5. World's Top Exports. (2024). د چین د صادراتو مهم شریکان https://www.worldstopexports.com/chinas-top-import-partners/ .
6. World Population Review. (2024). په نړۍ کې تر ټولو پرمختللي ټکنالوژي لرونکي هېوادونه https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-technologically-advanced-countries .
7. نړیوال فکري ملکیت سازمان. (2024). (WIPO) د نړیوال نوښت شاخص https://www.wipo.int/gii-ranking/en/china .
8. د مالیې وزارت. (2024). د افغانستان ملي بودجه https://mof.gov.af/en/dg-budget .
9. Afghan Diaspora Network. (2024، د فبروري 4). د افغانۍ ارزښت ثبات: واقعیتونه او خیالونه https://afghandiaspora.org/2024/02/04/afghanistans-currency-stability-realities-and-illusions/ .
10. Policy Circle. (2023، د نومبر 20). افغانۍ د ډالر پر وړاندې مقاومت کوي https://www.policycircle.org/opinion/afghani-defies-odds-dollar-se/ .
11. باختر خبري آژانس. (2024، د جنورۍ 10). د افغانۍ ارزښت ثبات مومندلی، بانکداري نظام پیاوړی شوی دی – د افغانستان بانک https://bakhtarnews.af/en/afghani-currency-has-stabilized-banking-system-strengthened-dab/ .
12. د اقتصاد د پالیسي، خارجي او ارزونې اداره (DPMEA). (2024، د دسمبر 5). اقتصادي خبرپاڼه https://dpmea.gov.af/sites/default/files/2024-12/05.pdf .
13. د سیمه‌ییزو اقتصادي همکاریو کنفرانس (RECCA). بې‌نېټې. د تاپي پایپ لاین پروژه https://recca.mfa.gov.af/tapi-pipeline/ .

از بحران تا عمل: بسیج سازی ابزارها برای رسیدگی سریع و مقاومت دوامدار

(این مقاله از ویب سایت بانک جهانی ترجمه شده است)

در جریان سال گذشته (2024) بانک جهانی شاهد افزایش علاقه‌مندی و تقاضای بیشتر برای ابزارهای بهتر به منظور آمادگی و رسیدگی به بحران ها بود. شرکای بانک جهانی در دولت، سکتور خصوصی، جامعهٔ مدنی، نهاد ها، و سایر سازمان‌های انکشافی مکرراً پیام مشابهی را میرسانند: در مواجه با بحران، ما به آمادگی بیشتر و دسترسی سریعتر به تأمین مالی نیاز داریم. وقتی کشورها بتوانند در حالات اضطراری به سرعت عمل کنند، احتمال بیشتر وجود دارد تا ادارات باز و جاده ها فعال نگهداشته شود، کسب و کارها ادامه و مردم در وظایف شان حفظ شوند. این ثبات همان چیزی است که به سکتور خصوصی کمک می‌کنند تا سریعتر بهبود یابد و دولت ها را قادر می‌سازد تا از فقر و اختلالات عمیق‌تر جلوگیری کنند و در عوض روی ایجاد پایه‌های قوی برای بهبود و رشد دراز مدت تمرکز کنند.

به همین دلیل، سال گذشته "مجموعهٔ ابزار آمادگی و رسیدگی به بحران" بانک جهانی معرفی شد. این مجموعهٔ ابزار که شامل طیفی از ابزارهای نوآورانه است، با هدف کمک به کشورها برای ایجاد مقاومت و مقابله بهتر با پیامدهای بیشتر تغییرات اقلیمی، افزایش خطرات شیوع امراض ساری و تشدید درگیری‌ها که زندگی و معیشت مردم را در سراسر جهان مختل می‌کند، طرح و تدوین شده است. از زمان معرفی این مجموع ابزار، ٦٦ کشور از کشورهای همکار ما دست کم یکی از ابزار های این مجموعه را بکارگرفته اند. بطور مثال: سال گذشته، زمانیکه طوفان گرمسیری سارا باعث سیلاب‌های ویرانگر و زمین‌لغزش در هندوراس شد، مقامات دولتی آماده

بودند. آنها گزینه رسیدگی سریع مجموعهٔ ابزار را فعال کردند و تأثیر طوفان بر زندگی مردم و زیرساخت ها را کاهش دادند . این ابزار به کشورها اجازه می‌دهد که حداکثر ۱۰ فیصد منابع مالی بانک جهانی که هنوز تخصیص نیافته است را برای نیازهای اضطراری در صورت وقوع بحران بکار گیرند. در حالی که، تأمین مالی سنتی می‌تواند هفته ها یا ماه ها طول بکشد تا به مناطق آسیب دیده برسد و گزینه رسیدگی سریع با فراهم کردن دسترسی به منابع مالی موجود اما استفاده نشده بانک جهانی در جریان چند روز فاصله بین بحران و عمل را پر می‌کند، این امر می‌تواند در زمان بحران تغییر دهنده قاعده بازی باشد.

در هندوراس، دولت دو پروژه فعال را برای برداشت منابع شناسایی کرد و ظرف ۲۴ ساعت پس از فعال سازی گزینه رسیدگی سریع، مبلغ ۵۰.۷۸ میلیون دالر را برای تلاش های بهبود و رسیدگی به حالت اضطراری اختصاص داد. به همین ترتیب، رومانیا سال گذشته با استفاده از گزینه رسیدگی سریع مبلغ ۴۷.۳ میلیون دالر را برای مقابله با سیلاب‌های که تراتسپورت و خدمات عامه در چندین شهر بزرگ مختل کرده بود، به دست آورد، در حالیکه وانواتو (کشوری در اقیانوس آرام) بعد از یک زلزله مخرب با شدت ۷.۳ ریشتر، ۱۲ میلیون دالر دریافت کرد. این سه کشور به طور مجموع بیش از ۱۱۰ میلیون دالر را از طریق گزینه رسیدگی سریع برای رسیدگی فوری به حالت اضطراری خود تخصیص دادند. تا اکنون، ۴۶ کشور گزینه رسیدگی سریع را بکار گرفته اند.

در سال گذشته، پنج کشور ، از جمله گرنادا، هندوراس، نیپال، پانامه و رومانیا مجموعاً ۵۳۰ میلیون دالر از طریق ابزار دیگری به نام "تمویل پالیسی توسعه با گزینه برداشت به تعویق افتاده در شرایط فاجعه" دریافت کردند تا برای رسیدگی به حوادث طبیعی بپردازند.

این ابزار به کشورها کمک می‌کنند تا منابع بیشتری را برای آماده شدن در برابر بحران‌های آینده اختصاص دهند. همچنین، دسترسی به تأمین مالی جدید را در زمان وقوع فاجعه تسریع میبخشد، برای کشور ها منابع فوری را جهت مدیریت بحران فراهم می‌سازد و نگرانی انتخاب میان اولویت های انکشافی و نیازهای تأمین مالی اضطراری را کاهش می‌دهد.

مجموعهٔ ابزار رسیدگی به بحران به ویژه برای کشورهای کوچک جزیره‌یی در حال توسعه ارزشمند بوده است، زیرا این کشور ها با چالش‌های توسعه متفاوتی مواجه اند که غالباً با آسیب پذیری بیشتری در برابر بحران‌ها همراه می باشد. این مجموعه شامل اقدامات عملی و گستردهٔ است که به کشورهای کوچک جزیره‌یی در حال توسعه کمک می‌کند تا برای رسیدگی به بحران‌ها بهتر آماده شوند و در حالت اضطراری رسیدگی مؤثرتری ارائه دهند.

بطور مثال: پس از طوفان بریل در سال ۲۰۲۴، سنت وینسنت و گرنادین‌ها (کشور جزیره یی کوچک در دریای کارائیب) از بندهای قرضه مقاومت در برابر تغییرات اقلیمی استفاده کردند، در حالیکه گرنادا تمویل پالیسی توسعه با گزینهٔ برداشت به تعویق افتاده در شرایط فاجعه را به دست آورد. بندهای قرضهٔ مقاومت در برابر تغییرات اقلیمی انعطاف‌پذیری در بازپرداخت قرضه‌ها در زمان وقوع حوادث مرتبط با تغییرات اقلیمی را فراهم می‌کند و به کشور ها اجازه می‌دهد تا هنگام وقوع حوادث و بحران ها، اولویت را به تلاش های بازیابی پس از حادثه بدهند و پرداخت قرضه را به تعویق بیندازند. این بدان

معناست که آنها می‌توانند تمرکز خود را در عوض پرداخت قرضه‌ها، روی حفظ و بازگرداندن دسترسی به نیازهای اساسی مانند آب پاک، غذا و برق قرار دهند.

بیمه گسترده برای فاجعه، گزینهٔ دیگری است که حفاظت بیشتری در برابر فاجعه های بزرگ ارائه می دهد. از طریق این میکانیزم، ما به کشورها امکان می‌دهیم تا اوراق قرضهٔ فاجعه، بیمه‌ها و سایر ابزارهای مدیریت خطر را در چارچوب تأمین مالی بانک جهانی خود بگنجانند. دولت ها در صورت وقوع بحران میتوانند، بدون افزایش قرضه، پرداخت‌های مالی دریافت کنند. این رویکرد، به جذب سرمایه خصوصی کمک می‌کند و خطر فاجعه‌های نادر اما شدید را به بازارهای بیمه مجدد بین المللی و بازارهای سرمایه منتقل می‌کند.

رسیدگی سریع به بحران‌ها، چه حوادث طبیعی، شوک های صحی یا درگیری‌ها تنها به معنای نجات جان انسان‌ها نیست، بلکه شرایط لازم را برای رشد اقتصادی و اشتغال نیز حفظ می‌کند.

مترجم: فاتح الله صافی

عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

ماخذ:

1- Vincelette, G. A. (2025, July 24). *From crisis to action: Mobilizing tools for rapid response and lasting resilience*. World Bank Blogs. https://blogs.worldbank.org/en/voices/from-crisis-to-action--mobilizing-tools-for-rapid-response-and-l

اقتصادي خبرونه

يو خصوصي شرکت د برېښنا د تولید په برخه کې لس میلیارده ډالره پانګونه کوي

د اوبو او انرژۍ وزارت له يوه خصوصي شرکت سره د لس میلیارده ډالرو په ارزښت له لمر، ډبرو سکرو، اوبو، باد او ګازو له طبيعي سرچینو د ۱۰ زره میګاواټه برېښنا د تولید تړون لاسلیک کړ. د اوبو او انرژۍ وزارت سرپرست دغه تړون د اسلامي امارت لپاره یوه مهمه لاسته راوړنه او د افغانستان د اقتصادي ودې پر لور يو اغېزمن ګام بللی. د اوبو او انرژۍ وزارت سرپرست، عبداللطیف منصور وویل: «دا زموږ لپاره یوه ستره لاسته‌راوړنه ده. برېښنا په اوسني وخت کې د هر وګړي او هرې برخې اړتیا ده.» عبداللطیف منصور دغه راز له نورو کورنیو او بهرنیو پانګوالو هم غوښتي چې د افغانستان په بېلابېلو سکتورونو کې پانګونې وکړي. هغه په دې اړه زیاته کړه: «موږ تاسو ته ډاډ درکوو چې افغانستان د انرژۍ د تولید لپاره ډېرې مناسبې سرچینې لري؛ که اوبه، باد، لمر یا ګاز وي، دا ټولې سرچینې زموږ په هېواد کې شته.» د خصوصي شرکت رئیس میرویس عزيزي وايي، د پروژې تخنیکي ډیزاین به تر راتلونکو شپږو میاشتو بشپړ شي او د پروژې په لومړي پړاو کې به له ۲ تر ۳ زره میګاواټه برېښنا د تولید چارې پیل شي. نوموړی زیاتوي، د افغانانو د مسلکي ظرفیتونو د لوړولو لپاره به يو روزنيز مرکز جوړ کړي او د دغې پروژې ۹۸ سلنه کارکوونکي به افغانان وي. دغه پروژه به په راتلونکي ۲۰۲۶ زېږديز کال کې پيل او تر ۲۰۳۲ زېږديز کاله به دوام وکړي چې په ترځ کې به يې په بلخ، باميان، هرات او بغلان کې له ډبرو سکرو ۳ زره او ۴۰۰ میګاواټه برېښنا، په جوزجان، هرات او شمالي زون کې له ګازو ۳ زره او ۷۰۰ میګاواټه برېښنا، په کابل، کاپیسا او دایکندي کې له اوبو ۲ زره او ۴۰ میګاواټه برېښنا، هرات او فراه کې ۷۰۰ میګاواټه برېښنا له باد او کابل، کندهار او غزني کې به له لمریزې انرژۍ ۲۰۰ میګاواټه برېښنا تولید شي. میرویس عزيزي وويل: «د هرې پروژې لپاره به له ۷ تر ۱۰ کسانو بهرني متخصصين وي او موږ غواړو ۹۸ سلنه افغانان وروزو او ټول مسئولیت ورته وسپارو.» افغانستان کې د برېښنا کمښت د هېواد د صنعت او د خلکو د ورځني ژوند ستره ستونزه بلل کېږي.

تفاهم‌نامه ۵۰۰ میلیون‌دالری برای ساخت خط آهن تورغندی – هرات میان افغانستان و قزاقستان امضاء شد

امارت اسلامی افغانستان و جمهوری قزاقستان با امضای تفاهم‌نامهٔ به ارزش ۵۰۰ میلیون دالر، روند عملی‌سازی پروژه خط آهن هرات-تورغندی را آغاز کردند. معاونیت اقتصادی ریاست‌الوزرا، با نشر اعلامیهٔ نوشته که این تفاهم‌نامه روز گذشته - پنج‌شنبه، ۱۹ سرطان - در جریان دیدار معاون اقتصادی ریاست‌الوزرا و معاون نخست‌وزیر قزاقستان در کابل امضاء شده است. عبدالغنی برادر، معاون اقتصادی ریاست‌الوزرا و مرات نورتلیف، معاون نخست‌وزیر و وزیر خارجه قزاقستان، در دیداری در ارگ، بر گسترش هم‌کاری‌ها در زمینه‌های تجارت،

ترانزیت، راه آهن، بانک‌داری و اقتصادی تأکید کردند. در این دیدار، دو طرف در باره امضای توافق‌نامه‌های تازه در بخش‌های حفظ و قرنتین محصولات کشاورزی، افزایش واردات و صادرات از طریق خط آهن، حمل‌ونقل بین‌المللی، هم‌کاری‌های منطقه‌یی با ایران و ترکمنستان و افتتاح مرکزهای تجارتی مشترک نیز گفت‌وگو کردند. معاون اقتصادی ریاست‌الوزرا گفته که کابل آماده گسترش همه‌جانبه هم‌کاری‌ها با آستانه است. او هم‌چنان افغانستان را یک دهلیز ترانزیتی مؤثر برای انتقال انرژی قزاقستان به آسیای جنوبی عنوان کرده است. بر اساس خبرنامه معاونیت اقتصادی ریاست‌الوزرا، معاون نخست‌وزیر قزاقستان بر تداوم پشتیبانی کشورش از افغانستان در سطح جهانی تأکید کرده و از فراهم‌سازی زمینه‌های جدید هم‌کاری میان دو کشور اطمینان داده است. در بخشی از این خبرنامه آمده: «وزیر خارجه قزاقستان هم‌چنان آمادگی کشورش را برای افزایش واردات برق به افغانستان، انتقال محصولات کشاورزی افغانستان به بازارهای قزاقستان، و افتتاح حساب برای بانک‌های افغان در بانک‌های آزادی و زمان قزاقستان اعلام کرد.» راه آهن هرات - تورغندی، اتصال غرب افغانستان به آسیای میانه را تقویت می‌کند.

کابل کې د اته میلیون ډالرو په پانگونه د ممیزو د پروسس کارخونه پرانیستل شوه

کابل (پژواک، ۸ زمرې ۱۴۰۴): د کابل په استالف ولسوالۍ کې د اته میلیون امریکايي ډالرو په پانگونه د ممیزو د پروسس یوه کارخونه پرانیستل شوه چې په کلني ډول د لس زره ټنه ممیزو د پروسس وړتیا لري. د ریاست‌الوزراء اقتصادي معاونیت خبرپاڼه کې راغلي چې افغان سمون د ممیزو د پروسس فابریکه پر ۱۲۸ جریب ځمکه جوړه شوې، ۸ میلیون ډالر پانگونه پرې شوې او په کلني ډول د ۱۰ زره ټنه ممیزو د پروسس وړتیا لري. د دې فابریکې له لورې پروسس او بسته‌بندي کېدونکي ممیز به روسیې، سعودي عربستان، متحده عربي اماراتو، هند، کاناډا، امریکا، بریتانیا او د ختیځې آسیا هېوادونو ته صادرېږي.

منابع:

١- طلوع نیوز، ۱۴۴۷ صفر المظفر ۸ (۱۴۰۴/۰۵/۱۱)

۲- پژواک، ۵ صفر المظفر ۱۴۴۷ (۱۴۰۴/۰۵/۰۸)

پروژه ۱۰ هزار میگاوات برق افغانستان به امضا رسید

کشور عزیز ما افغانستان بعد از تحمل ۴۰ سال جنگ ویرانگر، بیشترین زیربناهای اقتصادی خود را از دست داده و در طول سالهای جنگ زمینه بهتر احیاء و انکشاف مساعد نگردیده است. خوشبختانه، در چهار سال اخیر نفس آرام کشیده، بستر جنگ برچیده شده و صدای آبادی وطن به گوش می رسد. با ایجاد شدن فضای نسبی ثبات در کشور، نشانه های امید و حرکت به سوی بازسازی اقتصادی در افغانستان نمایان شده است. در این مدت، امارت اسلامی افغانستان با تمرکز بر سیاست های اقتصاد محور، گام های در جهت آغاز پروژه های زیربنایی برداشته است که می تواند زمینه ساز رشد پایدار و خودکفایی ملی گردد. این مقاله نگاهی دارد به روند سرمایه گذاری های داخلی و خارجی، ظرفیت های طبیعی کشور در تولید انرژی برق، و نقش پروژه های بزرگ در تحول اقتصادی افغانستان. به گونه مثال: پروژه کانال قوش تیپه، آغاز پروژه تاپی، اعمار سرک های حلقوی، اعمار بندهای آب گردان، آغاز کار روی معادن و تطبیق صدها پروژه دیگر زیربنایی در مرکز و ولایات کشور جریان دارد که همه ما شاهد آن هستیم.

از این رو، سرمایه گذاران داخلی و خارجی نظر به فضای صلح سرتاسری در کشور علاقه مندی به سرمایه گذاری در بخش های مختلف چون معادن، انتقال گاز، ساخت بازارهای مشترک و تولید

انرژی برق نشان داده اند که از جانب امارت اسلامی افغانستان تشویق شده و وعده همکاری همه جانبه را دریافت نموده اند.

به سلسله این سرمایه گذاری ها، به تاریخ ۱۱ اسد ۱۴۰۴ سال روان، تفاهمنامه میان وزارت آب و انرژی و رئیس عمومی شرکت عزیزی انرژی، در کابل به امضا رسید. این تفاهمنامه که به ارزش 10 میلیارد دالر در بخش تولید برق در کشور عنوان گردیده است، نوید خوش برای شکوفایی اقتصاد کشور می باشد. برق یگانه منبع اساس تولید است و موجودیت آن زمینه هزاران شغل کاری را تضمین می کند.

خوشبختانه کشور ما افغانستان در کنار منابع بشری، منابع سرشار طبیعی را دارا بوده که منبع اساسی تولید انرژی برق را تشکیل می دهد؛ دریاهای خروشان، آفتاب کافی، معادن سنگ زغال، تپه ها و کوه های بادخیز که توجه سرمایه گذاران را به خود جلب نموده است.

طبق گزارشات نشر شده در مورد پروژه تولید برق، از سال ۱۴۰۴ الی ۱۴۱۲ کار ۱۰۰۰۰ میگاوات برق در کشور تکمیل خواهد شد. در شش ماه نخست، کار سروی و دیزاین آن تکمیل شده و بعد از آن زمینه کار برای بیشتر از صد هزار تن فراهم می شود.

بر اساس طرح ابتدایی شرکت انرژی عزیزی، پیش بینی می شود که تولید برق از منابع مختلف مانند زغال سنگ، گاز، آب، باد و آفتاب در سال های ۲۰۲۵ تا ۲۰۳۲ به تدریج افزایش یابد. این در حالیست که کشور ما سالانه ۷۲۰ میگاوات برق را از کشورهای خارجی جهت مصرف در کشور خریداری می نماید.

با عملی شدن پروژه بزرگ یاد شده، افغانستان دیگر نیاز به برق وارداتی نداشته و جلوی خارج شدن صدها هزار دالر برای خرید انرژی برق به کشورهای همسایه گرفته می شود. با عملی شدن و تطبیق پروژه ۱۰۰۰۰ میگاوات برق در کشور، امید بر آن است که هزاران فابریکه تولیدی به میان خواهد آمد و زمینه کاروبار فراوان به مردم مساعد می شود.

در کل می توان گفت با عملی شدن این پروژه، انقلاب صنعتی در کشور به میان خواهد آمد و زمینه کار و فعالیت های اقتصادی به میلیون ها تن از هم وطنان فراهم می شود.

سرمایه گذاری های بزرگ اقتصادی در بخش زیربناها، کشور را به خودکفایی در بخش های مختلف رسانیده و باعث رشد اقتصادی و رفاه عامه می شود. زیرا افغانستان یک کشور زراعتی بوده و نیاز مبرم به سردخانه ها برای نگهداشت تولیدات زراعتی، فابریکات پروسس میوه، تولید انواع روغن های نباتی، تولید انواع جوس ها، استخراج معادن و پروسس، ساخت فابریکات ذوب آهن و معیاری سازی صحت و فابریکات تولید ادویه و غیره دارد. که همه موارد یاد شده نیاز به انرژی برق دارد که بدبختانه در شرایط فعلی کشور از این لحاظ دچار مشکل است.

عملی شدن این پروژه نه تنها باعث رشد اقتصادی کشور گردیده بلکه باعث اعتبار ملی و بین المللی کشور شده زمینه سرمایه گذاری داخلی و خارجی را افزایش می دهد.

قابل ذکر است که این پروژه ۹۸ درصد از جانب انجنیران و کارگران افغان و ۲ درصد از جانب انجنیران و مشاوران خارجی تکمیل و در سال ۲۰۳۲ به یاری خداوند ج به پایه اکمال خواهد رسید.

نویسنده: زیرک ملیا فوتو ژورنالیست د افغانستان بانک

منابع:

۱. پژواک. (۲۰۲۵، ۲ آگست). تفاهم‌نامهٔ تولید ده هزار میگاوات برق با سرمایه‌گذاری ۱۰ میلیارد دالر در افغانستان امضاء شد. *خبرگزاری پژواک*. https://pajhwok.com/fa/2025/08/02/afghanistan-signs-agreement-to-generate-10000-mw-of-electricity-with-10-billion-investment/

۲. رادیو تلویزیون ملی افغانستان. (۲۰۲۵، ۲ آگست). تفاهم‌نامه تولید ده‌هزار میگاوات برق با سرمایه‌گذاری ده میلیارد دالر در افغانستان امضاء شد. *رادیو تلویزیون ملی افغانستان (RTA)*. https://rta.af/fa/article10187/

برېښنايي ټکنالوژي او د مالي شموليت پراختيا

(دا مقاله د نړۍ وال بانک له ويبپاڼې څخه ژباړل شوې ده)

ګرځنده موبايلونه او انټرنېټ په مالي شموليت کې بنسټيز رول لري چې له لارې يې ډېرى اشخاص کولاى شي ډيجيټلي مالي خدمتونو ته لاسرسي ولري او خپلې مالي چارې تنظيم کړي. د موبايل مني حسابونه چې د ساده موبايلونو له لارې د لاسرسي وړ دي، هغه برېښنايي بټوې چې له بانکي حسابونو سره نښلول شوي او د څيرکو موبايلونو له لارې کارول کېږي او داسې نور ډيجيټلي مالي خدمتونه د دوديزو بديلونو په پرتله زيات د لاسرسي وړ او ارزانه دي.

ډيجيټلي مالي خدمتونه ګڼ شمېر ګټې لري لکه: د سيمه ييزو استازو له لارې د ورځنيو سپماوو د جمع کولو ورتيا، د يو اپليکيشن له لارې د پورونو د ورکړې او بېرته ادايني اداره کول او په مستقيمه توګه د يو موبايل له لارې د نوې کيدونکې برېښنا پېرېدل. ياد خدمتونه نه يوازې هوسا او آسانه دي بلکې هر وګړي ته د ارزانه او زيات لاسرسي وړ مالي خدمتونو په چمتو کولو کې بنسټيز رول لوبوي.

د ګلوبل فاينډيکس د 2025 کال تازه راپور چې په ډيجيټلي اقتصاد کې د اتصال او مالي شموليت په اړه دى، څرګندوي چې د مالي حسابونو په درلودلو او د ډيجيټلي مالي خدمتونو په کارولو کې د پام وړ زياتوالى راغلى دى، خو دا راپور د دوامداره تمرکز لپاره يو شمېر مهمې ساحې لکه: ډيجيټلي ټکنالوژي او مالي خدمتونو ته د لاسرسي په برخه کې د شته تشو او خنډونو له منځه وړل او خلک په ښه توګه سمبالول هم په ګوته کوي تر څو ياد خدمتونه د خپلو مالي اړتياوو د پوره کولو لپاره په اغېزناکه توګه وکاروي.

اوس مهال، په نړۍ واله کچه ۷۹ سلنه وګړي مالي/بانکي حسابونه لري

اوس مهال، په نړۍ واله کچه، ۷۹ سلنه وګړي په بانکونو یا ورته مالي بنسټونو کې حسابونه لري چې یاده اندازه په ۲۰۲۱ میلادي کال کې ۷۴ سلنه او په ۲۰۱۱ میلادي کال کې د ګلوبل فاینډیکس د لومړي پړاو د معلوماتو راټولولو پر مهال ۵۱ سلنه وه (لومړۍ نقشې ته مراجعه وکړئ). اوس مهال، په ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو کې ۷۵ سلنه وګړي حسابونه لري.

لرونکي د مالي معاملو لپاره په لویه کچه خپل ګرځنده موبایلونه یا ډېبټ او کریډېټ کارتونه کاروي. په حقیقت کې، اوس مهال د ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو له نیمایي زیات حسابونه په ډیجیټلي توګه د ګرځنده موبایل یا ډېبټ او کریډېټ کارتونو له لارې کارول کېږي.

د سهارا د دښتې په سویل کې پراته افریقایي هېوادونه د نړۍ په کچه د موبایل مني حسابونو د کارولو له پلوه مخکښ هېوادونه دي چې په ۲۰۲۱ کال کې ۲۷ سلنه او په ۲۰۲۴ کال کې ۴۰ سلنه وګړو یې د موبایل مني حسابونه درلودل.

لومړۍ نقشه: د بانکي حسابونو د مالکیت سلنې په ټوله نړۍ کې توپیر لري

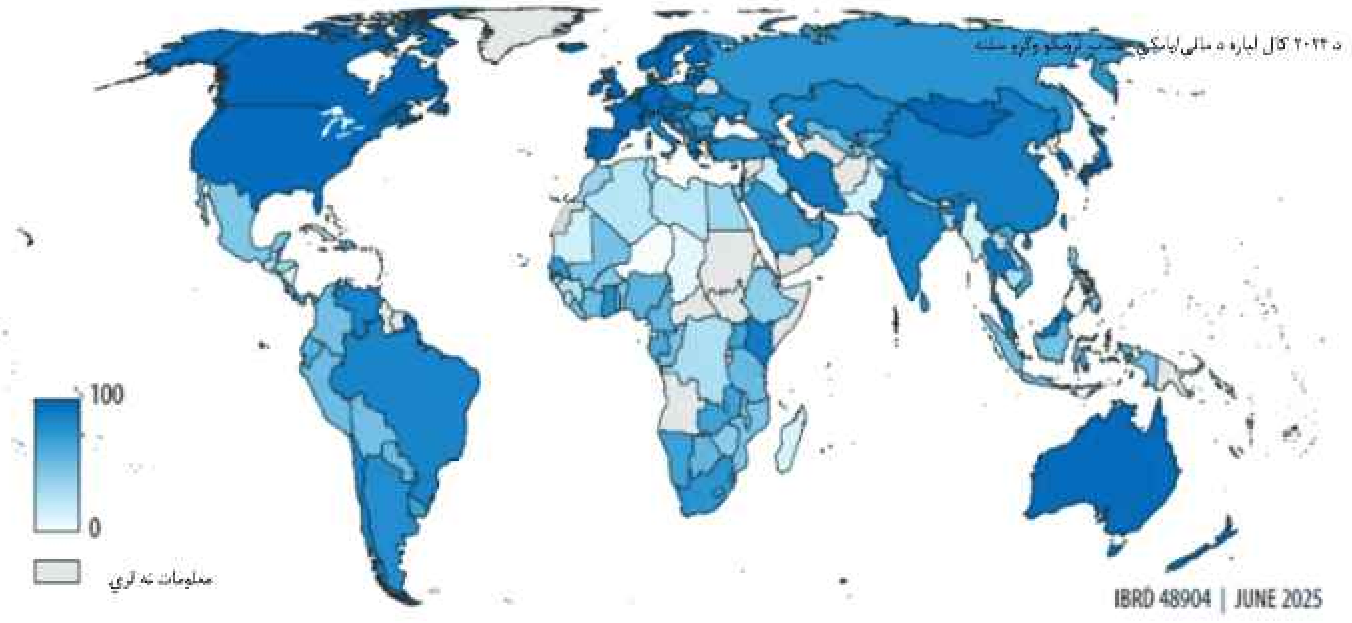

سرچینه: د ګلوبل فاینډیکس ډېټابیس، کال ۲۰۲۵

ډیجیټلي ټکنالوژۍ؛ د بانکي حسابونو کچه زیاته کړې

په ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو کې، د موبایل مني حسابونه؛ د بانکي حسابونو په زیاتېدو کې مهم رول لري. د تېرو لسو کلونو په اوږدو کې، د بانکي حسابونو د ودې کچه موبایل مني د حسابونو د ودې له کچې سره ورته والی لري (لومړي ګراف ته مراجعه وکړئ). همدارنګ، اوس مهال حساب

نورې سیمې لکه لاتیني امریکا او کارابین هم په دې برخه کې د پرمختګ په حال کې دي چې په یادو سیمو کې په ۲۰۲۱ کال کې ۲۲ سلنه او اوس مهال ۳۷ سلنه وګړي د موبایل مني حسابونه لري. همدارنګه، په اروپا او مرکزي آسیا کې ځینو هېوادونو په ورته ډول، د موبایل مني یا نورو ډیجیټلي حسابونو د کارولو له لارې د مالي شمولیت اړوندې تشې او خنډونه راکم کړي دي.

لومړی ګراف: له ۲۰۱۴ څخه تر ۲۰۲۴ کال پورې په ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو کې د حسابونو په ټولیز زیاتوالي کې د موبایل منې ونډه

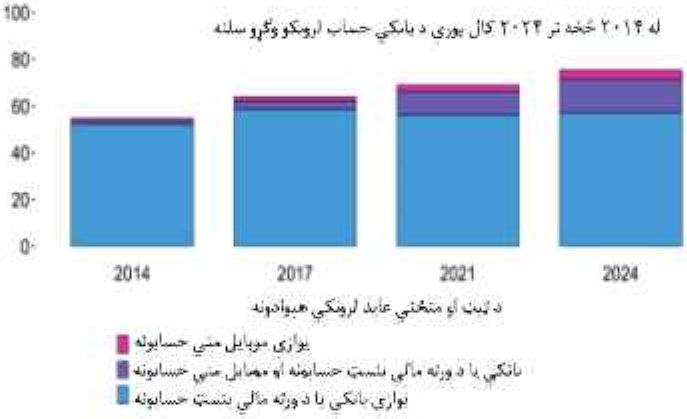

سرچینه: د ګلوبل فاینډیکس ډیټابیس، کال ۲۰۲۵

ټکنالوژي هم د رسمي سپما او ډیجیټلي ادایتو په زیاتوالي کې مهم رول لوبوي

له اوږدمهالې ټکنې ودې وروسته، په رسمي سپما کې د ډیجیټلي حسابونو پر مټ زیاتوالی رامنځته شوی دی. تر ۲۰۲۴ کال پورې، په ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو کې تر ۴۰ سلنه وګړو خپلې پیسې د یو بانکي/مالي حساب له لارې سپما کړې وې چې د ۲۰۲۱ کال په پرتله ۱٦ سلنه زیاتوالی ښکاره کوي. د لاتیني امریکا او کارابین او د سهارا د دښتې په سویل کې پرتو افریقایي هېوادونو کې د هغو وګړو د سپما په ونډه کې چې د موبایل منې حسابونه کاروي، له ۱۰ سلنې څخه ډېر زیاتوالی راغلی دی. په ټولیزه توګه په لاتیني امریکا او کارابین کې ۱۹ سلنه او د سهارا د دښتې په سویل کې پرتو افریقایي هېوادونو کې ۲۳ سلنه وګړي خپلې پیسې د موبایل منې له لارې سپما کوي (دویم ګراف ته مراجعه وکړئ).

دویم ګراف: د لاتیني امریکا او کارابین او د سهارا د دښتې په سویل کې پرتو افریقایي هېوادونو کې موبایل منې حسابونه د سپما کولو یوه مهمه وسیله ده

په ټیټ او منځني عاید لرونکو هېوادونو کې، ٦١ سلنه لویانو یا ۸۲ سلنه حساب لرونکو ډیجیټلي ادایتې ترسره او یا ترلاسه کړې دي چې د ۲۰۱۴ کال راهیسې ۲۷ سلنه زیاتوالی په

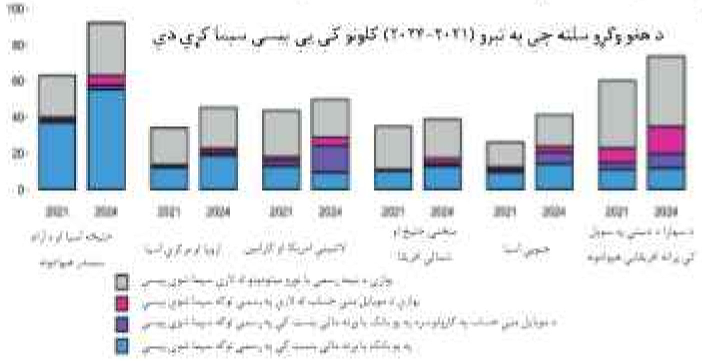

یادښت: کېدای شي خلک خپلې پیسې په بېلا بېلو طریقو سپما کړي. خو په پورتني ګراف کې ښتنه کټګوریانې داسې جوړې شوې چې په دوه ارخیزه توګه ځانګړې دي یعنې هر وګړی یوازې په یوه کټګورۍ کې شاملېدای شي. د "په رسمي توګه سپما شوې پیسې" کټګورۍ کې ټول هغه وګړي شامل دي چې خپلې پیسې یې په رسمي توګه سپما کړې دي. د "په نیمه رسمي توګه سپما شوې پیسې" کټګورۍ کې ټول هغه وګړي شامل دي چې خپلې پیسې یې په رسمي توګه نه، بلکې په نیمه رسمي توګه سپما کړې دي.

ګوته کوي (دریم ګراف ته مراجعه وکړئ). په ۲۰۲۴ کال کې، د پلورونکو (سوداګرو) ډیجیټلي ادایتو یعنې د پېرېدونکو لخوا سوداګریو ته ادایتو کې ۴۲ سلنه زیاتوالی راغلی دی او حتی په ځینو هېوادونو کې بیا دوه برابره زیاتوالی رامنځته شوی دی. ډیجیټلي ادایتو ته د پلورونکو بدلون، د پلورونکو او پېرېدونکو دواړو په ګټه دی. ډیجیټلي ادایتې د نغدي ادایتو په پرتله خوندي دي او همدارنګه له وړو او کوچنیو پلورونکو (سوداګرو) سره مرسته کوي تر څو خپل پورونه په آسانۍ سره ترلاسه کړي. ډیجیټلي سیستمونه سوداګرو ته د خپلو عوایدو او لګښتونو په اړه تازه او پر وخت معلومات برابروي چې سوداګر کولای شي د خپلې سوداګرۍ د ودې، کاري پانګې او د کاري فرصتونو د رامنځته کولو لپاره، د یادو معلوماتو پر مټ پورونه ترلاسه کړي.

دریيم ګراف: د هغو وګړو د ونډو کچه د زیاتېدو په حال کې ده چې ډیجیټلي ادايني کاروي

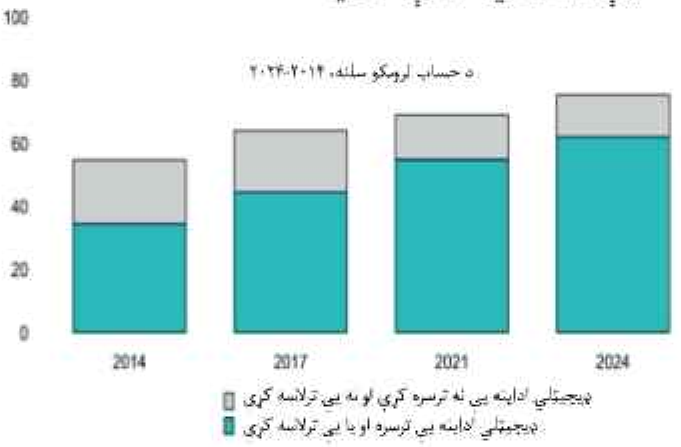

سرچینه: د ګلوبل فاینډیکس ډیټابیس، کال ۲۰۲۵

په ۲۰۲۴ کال کې، په الجزایر، چین، ایران، لیبیا، موریشس او اوکراین کې وګړو ته یو لنډ پوښتنلیک وړاندې شو، چې په دې پوښتنلیک کې د ادایېنو د ترلاسه کولو په اړه پوښتنې شاملې نه وې. د پورتنیو شیرو هېوادونو لپاره، هغه وګړي چې ډیجیټلي ادایني یې ترسره کړي یا یې خپلو حسابونو ته د کریډیټ کارټ، ډیبیټ کارټ او یا د ټیلیفون له لارې لاسرسی موندلی، د ډیجیټلي ادایېنو د ترسره کوونکو یا ترلاسه کوونکو په توګه بېرته ډل کېږي.

ډیجیټلي او مالي شمولیت نور هم پراخول

د پورتنیو لاسته راوړنو سربېره، د ګلوبل فاینډیکس ۲۰۲۵ معلومات دوه مهمې ننګونې په ګوته کوي:

۱- ډېرى لويان يا خو په بشپړه توګه له ډیجیټلي اقتصاد او رسمي مالي سیستم څخه لیرې پاتې دي او یا هم ورته محدود لاسرسی لري. اوس مهال د نړۍ په کچه ۸۶ سلنه لويان ګرځنده موبايلونه لري، د دې لوړې کچې سربېره، لا تر اوسه ۱.۳ میلیارده لويان مالي او بانکي حسابونه نه لري. د دې وګړو له ډلې څخه ډېرى يې د ډیجیټلي حسابونو د ترلاسه کولو لپاره ځينو بنسټيزو وسايلو لکه: ګرځنده ټیلیفونونو، شخصي آی ډيانو او سیم کارټونو ته چې د دوی په نوم ثبت شوي وي، اړتیا لري. که چېرې د پېریدونکو لپاره د خوندیتوب یو پیاوړی چاپېریال رامنځته شي او هغوی په مناسبه توګه ډیزاین شوو، ارزانه او آسانه مالي محصولاتو ته لاسرسی پیدا کړي، نو کېدای شي چې دا ډله به د مالي شمولیت د هڅو راتلونکې ګټه اخیستونکې وي.

۲- له هغو وګړو سره مرسته کول چې حسابونه لري، خو یوازې په محدودو کړنو کې ښکیل دي، د لا ښکیلتیا او له غیر رسمي مالي خدمتونو څخه یې رسمي بدیلونو ته لېږد، هم بیلا بیلو کړنلارو او طریقو ته اړتیا لري. د مالي سکتور پیاوړې زیربناوې لکه: د همکارۍ ور چټک ادایېنیز سیستمونه او مقررات لکه: د پېریدونکو د خوندیتوب چار چوکاټونه، کولای شي د مالي شمولیت لپاره د راتلونکو هڅو او پروګرامونو په پیاوړي کولو کې مرسته وکړي.

ډیجیټلي ټکنالوژي د مالي شمولیت په پراختیا کې مرسته کوي. د مالي شمولیت د پراختیا لپاره، موږ باید د پېریدونکو له خوندیتوب او د اړینو زیربناوو له شتون څخه ډاډ تر لاسه کړو.

لیکوالان: الکساندرا نورس او ډوروتي سینګر

ژباړن: محمد فاروق تسل

سرچینه:

1- Norris, A., & Singer, D. (2025, July 17). *Digital technology is unlocking financial inclusion*. World Bank Blogs. https://blogs.worldbank.org/en/developmenttalk/digital-technology-is-unlocking-financial-inclusion

نقش بانکداری مسئولانه در بازسازی اعتماد و توسعهٔ پایدار

مقدمه

بانکداری مسؤلانه به آن نوع بانکداری گفته میشود که علاوه بر کسب مفاد، مسئولیت‌های اجتماعی، اخلاقی و زیست‌محیطی را نیز در نظر می‌گیرد. دراین نوع بانکداری تلاش می شود که نه فقط به مفاد آوری فکر شود بلکه به رفاه مشتریان، جامعه و محیط زیست در جهت ساختن آینده بهتر، عادلانه و سبز تعهد داشته باشد. بانکداری مسئولانه تلاش می‌کند با اتخاذ رویکرد اخلاق‌مدارانه، فعالیت های را طوری طراحی کند که به توسعهٔ پایدار و رفاهٔ جامعه کمک کنند.

بانک‌ها در این مدل مسئولیت دارند که:

- منابع مالی را به پروژه‌ها و کسب‌وکارهای اختصاص دهند که تأثیرات مثبتی بر جامعه و محیط زیست دارند.
- از حمایت یا سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های که به جامعه آسیب می‌رسانند، خودداری کنند.
- در ارایه خدمات و انجام فعالیت های خود شفافیت را در اولویت قرار دهند.

اصول بانکداری مسئولانه:

۱- همآهنگ/هم راستا سازی: فعالیت ها و ستراتیژی بانکها طوری تنظیم می شود که با نیازمندی های جامعه و اهداف اجتماعی و نیز با اهداف انکشاف پایدار همآهنگ باشد.

۲- تأثیر گزاری و تعیین اهداف: ارزیابی اینکه چگونه تأثیرات مثبت فعالیت ها و خدمات بانکداری افزایش و تأثیرات منفی آن کاهش یابد. این اصل تمرکز بر این داره که اهداف مورد نظر طوری تعیین گردد که خدمات مالی تأثیرات مثبت و حتی مضاعف داشته باشد و بر عکس تأثیر منفی آن کمتر و یا صفر باشد. مثلاً: تمویل پروژه های مؤلد و توپا مفید بر محیط زیست، صحت عامه، سکتور تحصیلی و غیره.

۳- **همکاری و احترام به حقوق مشتریان:** از قبیل ارایه معلومات مناسب، بلند بردن سطح آگاهی مشتریان، همکاری با مشتریان در پایداری استفاده از خدمات مالی، رسیدگی به موقع و منصفانه به شکایات مشتریان.

۴- **مشوره با ذینفعان:** بطور فعالانه مشوره و تعامل با نهاد های ذینفع مرتبط به منظور دستیابی به اهداف اجتماعی.

۵- **تعهد به حفاظت محیط زیست:** ارایه خدمات مالی و تمویل پروژه های پاک و سبز با روی دست گرفتن تمویل پایدار و تمویل سبز (تمویل پروژه های که مفید به محیط زیست اند و عدم تمویل پروژه های که کار بن زا می باشند.).

۶- **شفافیت و پاسخگویی:** ارایه معلومات و خدمات بگونهٔ شفاف، بدون هر نوع تبعیض؛ معلومات به گونهٔ ارایه گردد که متقاضی یا مشتری را در تصمیم گیری و انتخاب محصول کمک کند.

۷- **ارائه خدمات مالی فراگیر و با کیفیت:** طرح محصولات با درنظر داشت تعیین اهداف و گروپ های مورد هدف؛ این خدمات باید متنوع، مطابق مورد نیاز مردم و تشبثات باشد تا باعث رشد فعالیت تشبثات و بهبود وضعیت اقتصادی مردم گردد.

۸- **مبارزه با پول شویی:** بانکها با روی دست گرفتن تدابیر لازم و مراعات نمودن اصول و مقررات مبارزه با پول شویی، می توانند نقش اساسی را در امر مبارزه با پول شویی ایفا نمایند.

اهمیت و اهداف بانکداری مسئولانه

بانک‌ها نقشی فراتر از اعطای تمویلات و اخذ سپرده دارند. آن‌ها به‌عنوان بازیگران اصلی نظام مالی، بر توسعهٔ اقتصادی، توزیع ثروت و حفاظت از محیط زیست تأثیر گذار اند. بانکداری مسئولانه دارای اهمیت‌های زیر می‌باشد:

۱- **افزایش اعتماد مردم** – هنگامیکه بانک برای خیر جامعه کار کند و مسئولیت های اجتماعی خود را انجام دهد، بدون شک اعتماد مردم افزایش می‌یابد.

۲- **افزایش شمولیت/توسعهٔ خدمات مالی** – از طریق گسترش محلات دسترسی و ارایه خدمات به اقشار محروم و مناطق روستایی و دور دست.

۳- **کاهش فقر** – از طریق دسترسی آسان‌تر مردم به خدمات مالی.

۴- **محافظت از محیط زیست** - با تمویل پروژه‌های سبز و پایدار.

۵- **تقویت اقتصاد پایدار** – بانکها با تمویل نمودن تشبثات بشکل مسئولانه، در حقیقت باعث پایداری تشبثات شده و از این طریق نقش کلیدی را در رشد اقتصاد و پایداری آن ایفا می نمایند.

۶- **اعتبار جهانی** – بانکهای که خدمات خود را بگونهٔ مسئولانه ارایه می نمایند، چنین بانک‌ها در سطح بین‌المللی شناخته شده و می‌توانند روابط خوبی با نهادهای جهانی ایجاد کنند.

۷- **حمایت از تجارت‌های کوچک و سرمایه‌گذاری‌های اجتماعی** – طرح محصولات و خدمات مطابق نیاز های تشبثات کوچک و متوسط.

اهداف بانکداری مسئولانه:

۱- حمایت از محیط سبز و پاک.

۲- بهبود ثبات اقتصادی: توزیع مؤثر و سالم، منابع مالی برای رشد اقتصادی، سرمایه‌گذاری و خلق فرصت‌های کاری.

۳- افزایش شفافیت و تقویت اعتماد مردم بر سکتور مالی: افزایش اعتماد میان مشتریان، سرمایه‌گذاران و شرکا از طریق معاملات شفاف و عادلانه.

۴- حمایت از رفاه اجتماعی: تمویل پروژه‌های که نیازهای جامعه مانند: آموزش، بهداشت، مسکن و کاهش فقر را برآورده می کند.

۵- توجه به حفاظت محیط زیست: ارائه محصولات مالی سبز و عدم حمایت از پروژه‌های که کاربن زا هستند و به محیط زیست آسیب می رسانند.

۶- افزایش سطح دسترسی به خدمات مالی: فراهم ساختن خدمات مالی برای افرادی که قبلاً خارج از سیستم بانکی بودند، مانند: فقرا، جوامع روستایی و تشبثات کوچک.

۷- رعایت حقوق مشتریان: حفظ محرمیت معلومات شخصی و رسیدگی به شکایات مشتریان.

بانکداری مسئولانه در سایر کشور ها

۱- بانکداری مسئولانه در بنگلادیش

بانکداری مسئولانه در بنگلادیش در سال ۲۰۱۲ میلادی توسط بانک مرکزی بنگلادیش معرفی شد. قابل یاد آوریست که مفاهیم بانکداری سبز و مسئولیت اجتماعی مشترک نیز تحت بانکداری مسئولانه قرار دارد. بانکداری مسئولانه در بنگلادیش به منظور دستیابی به اهداف

ذیل روی دست گرفته شده است:

- **شمولیت مالی/توسعهٔ خدمات مالی:** خصوصاً ارائه خدمات مالی به افراد کم عاید، روستاییان و گروه‌های که به خدمات مالی دسترسی ندارند.
- **تأمین شفافیت:** آشکار سازی معلومات بطور شفاف و متناسب.
- **ترویج بانکداری مسئولانه:** ایفای نقش فعال در تقویت محیط زیست و فعالیت های اجتماعی.
- **خدمات مشتری محور:** تمرکز بر نیازهای متقاضیان و گروپهای مختلف.
- **توسعهٔ مالی پایدار:** تعقیب اهداف بلندمدت اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی.

بانکداری مسئولانه در هندوستان

در کشور هندوستان بانکداری مسئولانه به طور رسمی در سال ۲۰۰۰ میلادی مطرح شد، اما بعد از بحران مالی در سال ۲۰۰۸، بیشتر مورد توجه قرار گرفت و رشد کرد. بانک مرکزی هند بانکها را مکلف ساخت که نه تنها به مفاد تجاری توجه داشته باشند بلکه فعالیت های بانکداری را طوری عیار سازند که مسئولیت های اجتماعی و اخلاقی خود تحت پوشش قرار دهد و به آن پایبند باشند.

در هند، بانکداری مسئولانه به ویژه از طریق بانکداری روستایی و توسعهٔ خدمات مالی مورد توجه است. بانک مرکزی هند در هماهنگی با بانک تجارتی مانند: بانک دولتی هند برنامه های را برای دسترسی آسان به خدمات مالی برای اقشار کم عاید و ساکنان مناطق روستایی روی دست گرفته و تطبیق کرده اند. به همین ترتیب، مقررات بانک مرکزی هند به بانک‌ها توصیه می‌کند که بخشی از سرمایهٔ خود را بلخصوص فیصدی از مفاد سالانهٔ خود را به سکتور های مشخص و دارای اولویت اقتصادی مانند: کشاورزی و زراعت، و تشبثات کوچک و متوسط اختصاص دهند. همچنان بانک مرکزی هند تمویل پروژه های سبز را منحیث اولویت بانکی تعیین و رهنمود مشخصی را در زمینه ترتیب کرد که مطابق آن بانکها مکلف به تمویل پروژه های سبز شده اند.

بانکداری مسئولانه در نایجریا

بانکداری مسؤلانه در نایجریا در سال ۲۰۱۲ میلادی توسط بانک مرکزی و کمیتهٔ بانکداران با معرفی اصول پایدار بانکداری نایجریا اساس‌گذاری شد. این اصول برای تمامی بانک‌ها و مؤسسات مالی الزام‌آور است که بخش های کلیدی آن عبارت اند از: مدیریت ریسک‌های محیط زیستی و اجتماعی، احترام به حقوق مردم از طریق شفافیت و پاسخگویی در ارایه خدمات، تقویت اقتصاد خانواده ها، افزایش سطح دسترسی و استفاده از خدمات مالی، و هماهنگی با معیار های بین المللی و تعهد به مدیریت مسایل مربوط به محیط زیستی و اجتماعی.

- **پالیسی‌ها و اقدامات:** بانک مرکزی نایجریا با تدوین ستراتیژی‌های شفافیت، مبارزه با فساد و حمایت از پروژه‌های زیست‌محیطی، بانک‌ها را به سمت بانکداری مسئولانه سوق داد. همچنین، مقررات سختگیرانه برای مقابله با پول‌شویی و فعالیت‌های غیرقانونی تصویب شد.
- **نحوه عملیاتی شدن:** بانک‌ها مؤظف شدند گزارش‌های دوره‌یی ارائه دهند و برنامه‌های آموزشی برای کارمندان خود در زمینه مسئولیت‌های اجتماعی داشته باشند. پروژه‌های زیست‌محیطی (تمویل سبز) توسط بانک‌ها مورد حمایت مالی قرار گرفت و نظارت‌های مستقل بر عملکرد آن‌ها انجام شد.

بانکداری مسئولانه در پاکستان

بانکداری مسئولانه در پاکستان به معنای ارائه خدمات مالی در چارچوب اصول اخلاقی، اجتماعی، زیست‌محیطی و اقتصادی است، به‌گونه که بانک ها مسئولیت اجتماعی خود را در برابر جامعه، محیط‌زیست و اقتصاد ایفا کنند. مفهوم بانکداری مسئولانه در پاکستان به مرور زمان گسترش یافته و از سال ۲۰۲۰ میلادی با اجرای اصول بین‌المللی رونق یافته است.

مطابق اصول بانکداری مسئولانه در پاکستان، بانکها مؤظف شده اند تا:

- اصول حفاظت محیط زیست، عدالت اجتماعی، شفافیت و پاسخگویی، توسعه اقتصادی پایدار، و ارایه خدمات مالی اسلامی را رعایت کنند.
- محلات دسترسی خود را با استفاده از شیوهٔ بانکداری بدون نمایندگی افزایش دهند.

نتیجه‌گیری

بانکداری مسئولانه، مسیر آیندهٔ صنعت بانکداری است که نه تنها به سود مالی بلکه به منافع گسترده‌تری همچون حفاظت از محیط زیست و توسعهٔ پایدار توجه دارد. بانکداری مسئولانه تنها یک نظریه نیست، بلکه یک راهکار عملی برای ایجاد سیستم‌های مالی اخلاق‌محور، فراگیر و پایدار می‌باشد. تجارب کشورهای مانند: بنگلادیش، هند، نایجریا و پاکستان نشان می‌دهد که بانکداری مبتنی بر ارزش‌های انسانی می‌تواند نتایج مؤثری در توسعهٔ اقتصادی، عدالت اجتماعی و حفاظت از محیط زیست داشته باشد. در شرایطی که جهان با چالش‌های گوناگون مواجه است، نقش بانکداری مسئولانه در ساختن آینده بهتر بیش از پیش اهمیت یافته است و بانک‌ها با پذیرش این مسئولیت، می‌توانند نقشی کلیدی در ساختن آینده بهتر برای جامعه و نسل‌های آینده ایفا کنند.

اقدامات لازم برای بانکداری مسئولانه

با درنظر داشت اهمیت بانکداری مسئولانه، بانکها نیاز دارند تا حد اقل موارد ذیل را روی دست گیرند:

۱- **همآهنگ/همراستا سازی پالیسی ها:** پالیسی های بانکی در همآهنگی با اهداف انکشاف پایدار عیار گردد.

۲- **ارایه خدمات و محصولات مالی به طور شفاف:** ارائه اطلاعات و خدمات از طرف بانکهای تجارتی بطور روشن و دقیق صورت گیرد.

۳- **توسعهٔ خدمات مالی:** فراهم کردن فرصت‌های مالی برای افراد محروم از خدمات بانکی از طریق گسترش محلات دسترسی تا از این طریق اقشار فقیر و مناطق دور افتاده را تحت پوشش قرار دهند.

۴- **رفع مسئولیت زیست محیطی:** خودداری از حمایت مالی و تمویل پروژه‌های که به محیط زیست آسیب می‌رسانند، و حمایت از پروژه های که سبب تقویت محیط زیست می گردد مانند انرژی تجدید پذیر و غیره.

۵- **رفع مسئولیت اجتماعی:** حمایت و تمویل پروژه‌های آموزشی، بهداشتی، کسب‌وکارهای کوچک و کاهش فقر.

ترتیب کننده: محمد محسن اکبری

مدیر ارشد حمایت از حقوق مشتریان و رسیدگی به شکایات

آمریت عمومی ثبت اعتبارت و توسعه خدمات مالی

ماخذ:

1. Reserve Bank of India. (n.d.). *Official publications on climate risk and sustainable finance (2021–2023).* https://www.rbi.org.in
2. Ministry of New and Renewable Energy, Government of India. (n.d.). https://mnre.gov.in
3. Central Bank of Nigeria. (2018). *National financial inclusion strategy.* https://www.cbn.gov.ng/Out/2018/CCD/National%20Financial%20Inclusion%20Strategy.pdf
4. Enhancing Financial Innovation & Access (EFInA). (2018). *Access to financial services in Nigeria: 2018 survey.* https://efina.org.ng/publications/access-to-financial-services-in-nigeria-2018-survey/
5. World Bank. (n.d.). *Global Findex database.* https://globalfindex.worldbank.org/
6. State Bank of Pakistan. (n.d.). *National financial inclusion strategy.* http://www.sbp.org.pk/ACMFD/NFIS.pdf
7. State Bank of Pakistan. (2021). *Agricultural credit disbursement report.* http://www.sbp.org.pk/acd/2021/C7.htm
8. State Bank of Pakistan. (n.d.). *Banking operations and exchange.* https://www.sbp.org.pk/BOE/
9. Consultative Group to Assist the Poor (CGAP). (2016, April). *Grameen Bank: A financial services pioneer.* https://www.cgap.org/sites/default/files/Focus-Note-Grameen-Bank-Apr-2016.pdf
10. World Bank. (n.d.). *Global Findex database.* https://globalfindex.worldbank.org/
11. Nordea. (2024). *Principles for responsible banking.*
12. United Nations Environment Programme (UNEP). (2021, November). *Principles for responsible finance.*
13. Alliance for Financial Inclusion (AFI). (n.d.). *SDGs & socially responsible finance (SRF): Case studies from selected AFI members.* https://www.afi-global.org/old/publications/sdgs-socially-responsible-finance-srf-case-studies-from-selected-afi-members/

مصنوعي ځیرکتیا؛ څنګه له مالیه ټولوونکو او مالیه ورکوونکو سره مرسته کولای شي

(دا مقاله د پیسو نړیوال صندوق له ویبپاڼې څخه ژباړل شوې ده.)

د نوې تولیدوونکې مصنوعي خیرکتیا (GenAI) ابزارونه کولای شي د حکومتونو او وګړو ترمنځ اړیکې په نوې بڼه ترسره کړي، خو پیاوړې رهبري او خوندیتوب پکې بنسټیز اهمیت لري.

نوې ټکنالوژۍ د حکومتونو او وګړو ترمنځ د اړیکو د بڼه کولو وړتیا لري. مالیاتي پورټلونو، د ګمرکونو د معلوماتي ټکنالوژۍ سیستمونو او آنلاین خدمتونو نه یوازې له دولتي چارواکو سره تعاملات آسانه کړي، بلکې اداري خنډونه یې هم کم کړي او په دې برخه کې یې روڼتیا زیاته کړې ده. همدارنګه، اوس مهال تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا د بدلون رامنځته کوونکي ځواک په توګه راڅرګندیږي. دا ټکنالوژي د انسان د ژبې د پوهېدو او کارولو وړتیا لري او له ساده اتوماتیکو چارو یو قدم وړاندې،

نوې او د پام وړ آسانتیاوې وړاندې کوي. خو له بلې خوا، له سیاسي پلوه په حساسو برخو لګه: په مالیاتي برخه کې یاده ټکنالوژي داسې مهمې پوښتنې راپورته کوي چې ښایي په چټکۍ سره باور زیانمن کړي.

مالیاتي ادارې د تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا د آزمایلو او ځېړلو په حال کې دي، که څه هم اوس مهال ډېری تمرکز په لومړنیو او آزماېښتي پړاوونو باندې دی. خو تر اوسه پورې د دې ادارو تر ټولو زیات تمرکز له مالیه ورکوونکو سره د اړیکو ښه والی دی.

د بېلګې په توګه، په سینګاپور هېواد کې یو مجازي همکار (اسیستانټ) چې په بېلابېلو ژبو مالیاتي پوښتنو ته ځواب ورکوي او د اړیکو مرکز ته د زنګ وهونکو شمېر یې نیمایي ته را کم کړی دی. همدا ډول، کوریا هم د مصنوعي ځیرکتیا لارښود معرفي کړی دی، تر څو له خلکو سره د مالیاتو د اړوندو فورمو ډکولو او پیسو ورکولو کې مرسته وکړي. په ورته وخت کې په فرانسه کې بیا مصنوعي ځیرکتیا کولای شي چې رارسېدلي بریښنالیکونه وڅېړي او د ځوابونو مسودې یې چمتو کړي، تر څو دولتي مامورین یې تائید کړي. که څه هم دا کړنې هیله بخښونکې دي، خو یوه مهمه پوښتنه راپورته کېږي؛ چې آیا تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا کولای شي د حکومت او خلکو ترمنځ اړیکې په بړاخه توګه بدلې کړي؟ سربېره پر دې، دا ټکنالوژي به د خلکو د مالیې ورکولو تجربه او لیدلوری، چې د قانون او ټولنیزو دودونو په رڼا کې جوړ شوی، څنګه بدل کړي؟

د تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا نوې ځانګړتیاوې څه دي؟

مالیاتي او ګمرکي ادارې ډېری د مصنوعي ځیرکتیا هغه سیستمونه کاروي چې یوازې یو ځانګړی کار ترسره کوي او د تېرو مالیاتي معلوماتو یا معاملو پر بنسټ وړاندوینه کوي، لکه د احتمالي درغلیو د پېژندلو لپاره د خطر نمرې ورکول او داسې نور. په مقابل کې، تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا یو داسې عمومي سیستم دی چې تقریباً د هر ډول معلوماتو پوهه لري او په هره ژبه له انسانانو سره په متقابل ډول خبرې کولای شي. دا سیستم د لیکونو د مسودو د جوړولو ترڅنګ کولای شي د مالیاتي قوانینو په اړه لارښوونې وکړي او له مامورینو سره په ځېړنو کې مرسته وکړي او همدا ډول ګڼ شمېر نورې دندې ترسره کړي.

د مقرراتي متنونو، مالیاتي قواعدو، کاري کړنلارو او داخلي لارښوونو په مرسته د تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا د یو استازي په روزلو او پوهولو سره اداري کولای شي دا سیستم له خپلو ځانګړو اړتیاوو سره سم تنظیم کړي. په پایله کې، یو داسې هوښیار سیستم برابرېږي چې هم دولتي کارکوونکي او هم مالیه ورکوونکي ورسره په آسانۍ سره خبرې او کار کولای شي.

د دولت او ټولنې ترمنځ د اړیکو بدلول

که څه هم د مصنوعي ځیرکتیا هغه ابزارونه چې اوس مهال ډېری د دندو د اغېزناکتیا د لوړولو لپاره کارول کېږي، تر اوسه پورې یې د عوایدو ادارو د کار کولو په طریقې او له خلکو سره د هغوی په اړیکو کې کوم بنسټیز بدلون نه دی راوستی. دې وسایلو تر ډېره یوازې لاسي کارونه یا د اقتصاد او احصائیې د موډل جوړونې سیستمونه آسانه کړي دي.

د تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا په راڅرګندېدو سره لا هم ژورې اغېزې شته. د ادارې په داخل کې دا ټکنالوژي کولای شي د مالیې او ګمرک له کارکوونکو سره مرسته وکړي چې خپل تمرکز د شننې، ارزونې او قضاوت پر بنسټ له دندو سره عیار کړي، ځانګړې مهارتونه ترلاسه کړي او خپله کاري اغېزناکتیا لوړه کړي. له ادارې څخه بهر دا ټکنالوژي کولای شي د ادارو او مالیه ورکوونکو ترمنځ د پوهې د توپیر (تشې) په کمولو، د پېچلو مقرراتو/حکمونو په تشریح او پوهولو، د مالي کسرونو په پېژندلو او حتی په اتومات ډول د فورمو په ډکولو کې مرسته وکړي.

سربېره پر دې، تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا؛ ټیټ عاید لرونکو هېوادونو ته هم فرصت ورکوي چې اداري اصلاحات رامنځته کړي او پرته له دوديزو پړاوونو، د عصري او پرمختللو سیستمونو پر لور چټک ګامونه واخلي. د بېلګې په توګه، په ماداګاسکار کې د ګمرک اداره غواړي چې د تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا

په کارولو سره خطر مدیریت کړي، د درغلیو مخه ونیسي او عواید زیات کړي او د لسو کلونو راتلونکو شوو معلوماتو پر بنسټ خبل سیستم ورزوي.

د مصنوعي ځیرکتیا د خبرو اترو وسایلو له لارې وړاندې شوي د انسان په څېر تعاملونه کولای شي د مالیې ورکولو بهیر شخصي کړي، لکه سینګاپور چې خلک پکې خپلې پوښتنې کوي او د مصنوعي ځیرکتیا له لارې واضح، روښانه او په ساده ژبه ځوابونه تر لاسه کوي. په ورته وخت کې، د مدني ټولنو سازمانونه، پوهان او سیاسي ګوندونه کولای شي له تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا ګټه واخلي ترڅو وړاندې شوي اصلاحات وڅېړي، سناریوګانې سره پرتله کړي او په ژورو سیاسي بحثونو کې برخه واخلي. دا دوه اړخیز بدلون کولای شي د حکومت او خلکو تر منځ باور زیات کړي، په داسې ډول چې مالیه ورکول نور د یوې ستړې کوونکې دندې په څېر نه بلکې د مالیه ورکوونکو او حکومتونو ګډ مسئولیت وګرځي.

د بریالیتوب لومړني شرایط

سره له دې چې تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا ښه وړتیا لري، خو ترڅنګ یې یو شمېر ننګونې هم لري لکه: د معلوماتو کیفیت، اخلاقي مسایل، د محرمیت اندېښنې او ناسم معلومات هغه موضوعات دي چې باید حل شي، ترڅو باور پیاوړی او له منځه ولاړ نه شي. د بېلګې په توګه، د کوریا طریقه چې خورا حساسو پوښتنو ته یې انساني استازي ځواب ورکوي، د محرمو موضوعاتو د دقیقې څارنې د اړتیا ښکارندویي کوي. پالیسۍ باید روښانه تشریح شي او په ټولو مواردو کې عادلانه وګڼل شي.

سربېره پر دې د پوهې اغېزمن مدیریت هم یو بل اړین شرط دی. د عوایدو ادارې پراخ مقررات، قضایي سوابق او عملیاتي لارښودونه لري؛ خو که چېرې دا موارد او سندونه ګډوډ وي او بشپړ ډیجیټل شوي نه وي، نو دا چاره به د مصنوعي ځیرکتیا د سیستمونو د اغېزمنې روزنې هڅې له خنډ سره مخ کړي. باید یو انسان مشخص کړي چې کوم سندونه دقیق، اړوند او د روزنیزو موادو لپاره مناسب دي.

لکه څنګه چې تولیدوونکې مصنوعي ځیرکتیا په تدریجي ډول د عوایدو ادارو د کاري بهیر بېلابېلو برخو ته داخلېږي، اړینه ده چې کارکوونکي د دې ټکنالوژۍ له محصولاتو سره سم تعامل زده کړي. دوی باید وتوانېږي چې د مصنوعي ځیرکتیا پایلې تشریح، اصلاح او بشپړې کړي. همداراز، پالیسي جوړوونکي باید داډ ترلاسه کړي چې هر ډول تېروتنه پر وخت تشخیص او اصلاح کېږي، ترڅو د معلوماتو د کیفیت، محرمیت او دقت ساتنه یقیني شي.

په پای کې ویلی شو چې مصنوعي ځیرکتیا کولای شي د انسان په څېر د وړتیاوو په وړاندې کولو سره له مالیه ورکوونکو او مالیاتي ادارو سره مرسته وکړي. دا ټکنالوژي نه یوازې ورځنۍ کارونه اتومات کوي، بلکې پېچلي مسایل روښانه کوي او د مالیاتي خدمتونو روڼتیا، همغږي او مشارکت زیاتوي. همدا ډول دا ټکنالوژي کولای شي چې اداري خنډونه کم کړي، د مالیې اړوند مکلفیتونه روښانه کړي او خلکو ته دا فرصت ورکړي تر څو د مالیاتي پالیسیو په بحثونو کې فعاله ونډه واخلي. د یادونې وړ ده چې د دې ټکنالوژۍ د بریالی او سمې کارونې لپاره پیاوړې رهبري، روڼتیا او د اخلاقي پالیسۍ چوکاټونه او د معلوماتو د کیفیت، محرمیت او دقت کلکه څارنه اړینه ده.

لیکوالان: توماس کانتنز او هرو تورپ

ژباړونکی: صفي احمد ناصري

د افغانستان بانک د ژباړې د بورډ غړی

اخذلیک:

1- Cantens, T., & Tourpe, H. (2025, February 25). *How AI can help both the taxman and the taxpayer*. International Monetary Fund. https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/02/25/how-ai-can-help-both-the-taxman-and-the-taxpayer

چگونگی تأثیر هوش مصنوعی بر اقتصاد کشورهای آسیایی

هوش مصنوعی ممکن است منجر به افزایش نابرابری‌ها شود، اما دولت و پالیسی‌سازان می‌توانند با ایجاد شبکه‌های بهتر حمایت اجتماعی، فراهم‌سازی برنامه‌های آموزش مجدد برای مردم، و وضع مقررات برای استفاده سالم و اخلاقی از این تکنالوژی، جلو نابرابری ها و ناسازگاری‌های آن را بگیرند.

احتمال دارد اقتصادهای منطقه آسیا-پاسیفیک به دلیل هوش مصنوعی با تغییراتی در بازار کار روبه رو شوند و اقتصادهای توسعه یافته بیشتر از دیگران تحت تأثیر قرار گیرند. تقریباً نیمی از مشاغل در اقتصادهای توسعه یافته این منطقه در معرض تأثیر هوش مصنوعی هستند، در حالی‌که این رقم در بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه تنها حدود یک‌چهارم است.

با آن‌هم، همان‌طور که در تازه‌ترین گزارش چشم‌انداز اقتصادی منطقه آسیا-پاسیفیک تذکر یافته است، در اقتصادهای توسعه یافته این منطقه شمار بیشتری از وظایف وجود دارد که می‌توانند با هوش مصنوعی تکمیل شوند. به عبارت دیگر، به‌جای این‌که این تکنالوژی جای آن وظایف را بگیرد، بیشتر باعث افزایش مؤلدیت و فرصت‌های اقتصادی خواهد شد.

تمرکز چنین وظایفی در اقتصادهای توسعهٔ یافته آسیا ممکن است با گذشت زمان باعث افزایش نابرابری میان کشورها شود. به طور مثال، در حدود ۴۰ درصد وظایف در سنگاپور به‌گونه است که به‌خوبی می‌تواند با هوش مصنوعی یک‌جا کار کند، در حالی‌که این رقم در لائوس تنها ۳ درصد است.

اقتصادهای توسعه یافته و کارگران زن در آسیا بیشتر در معرض تأثیرپذیری از هوش مصنوعی قرار دارند

میزان تأثیرپذیری از هوش مصنوعی براساس درآمد و جنسیت

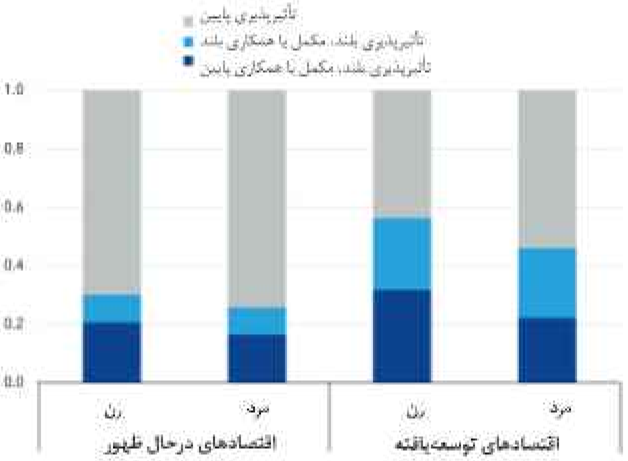

منابع: محاسبات کارمندان سازمان بین المللی کار، میزان همکاری با هوش مصنوعی براساس قلتن و همکاران (۲۰۲۱)، میزان همکاری با هوش مصنوعی براساس پیتزنلی و همکاران (۲۰۲۴).

هوش مصنوعی ممکن است نابرابری در داخل کشورها را نیز افزایش دهد. در منطقه آسیا-پاسیفیک، بیشترین کارمندانی که در معرض خطر از دست دادن وظیفه قرار دارند، در بخش‌های خدماتی، فروشات و کار های اداری مصروف کار اند. در مقابل، کسانی که احتمال بیشتری دارد از هوش مصنوعی بهره ببرند، معمولاً در وظایف مدیریتی، مسلکی و تخنیکی فعالیت دارند که این وظایف در حال حاضر نیز از جمله وظایف با درآمد بلند محسوب می‌شوند.

همان‌طور که در گراف هفته‌وار دیده می‌شود، یافته‌ها نشان می‌دهد که زنان بیشتر در معرض خطر اختلال یا تأثیر منفی هوش مصنوعی قرار دارند، چون بیشتر در وظایف خدماتی، فروشات و کارهای اداری مصروف اند. در حالی‌که مردان بیشتر در وظایفی کار می‌کنند که در حال حاضر کمتر تحت تأثیر هوش مصنوعی قرار می‌گیرند، مانند کارگران زراعتی و کارگران ماشین‌آلات ساده که مهارت پایین دارند.

پالیسی‌سازان چگونه می‌توانند تهدید افزایش نابرابری رامدیریت کنند؟

اول، برای این‌که همه مردم بتوانند از تغییرات مربوط به هوش مصنوعی بهره ببرند، بسیار مهم است که شبکه‌های مؤثر حمایت اجتماعی ایجاد شود و برای کارگرانی که کارشان تحت تأثیر قرار گرفته، برنامه‌های آموزش دوباره فراهم گردد. دوم، آموزش و تربیه نیروی کار برای استفاده بهتر از امکاناتی که هوش مصنوعی فراهم می‌کند، به‌ویژه در اقتصادهای نوظهور آسیا، اهمیت ویژه دارد؛ زیرا در این کشورها وظایف کمتری موجود است که هوش مصنوعی بتواند مؤلدیت کارگران را افزایش دهد. این اقدامات به کارگران بی‌جا شده کمک می‌کند تا به وظایف جدید منتقل شوند و همچنان از تحقیقات و توسعهٔ حمایت می‌کند که نوآوری و ابتکار را تقویت می‌نماید.

علاوه بر این، دولت‌ها باید قوانینی وضع کنند که استفاده اخلاقی از هوش مصنوعی و محافظت از معلومات را ترویج نماید. انجام این کار می‌تواند خطرات ناشی از اختلالات یا تأثیرات منفی هوش مصنوعی را کاهش داده و فرصت‌های رشد اقتصادی و افزایش مؤلدیت را بهتر فراهم کند.

نویسندگان: تریستان هنیگ، شجاعت خان

ترجمه: سید آصف فکرت

عضو بورد ترجمه د افغانستان بانک

مآخذ:

1- Hennig, T., & Khan, S. (2025, January 5). *How artificial intelligence will affect Asia's economies*. International Monetary Fund. https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2025/01/05/how-artificial-intelligence-will-affect-asias-economies

He further shared information on facilitating banking services, expanding e-banking and financial systems, and the improvements made in the sector. "Over the past year, a regulatory framework has been established and business licenses granted for microfinance, electronic money, and payment institutions," noted Khaild, adding that 62 new bank branches and mini-branches have been opened across the country. He also stated three banks have been granted branchless banking licenses, and four other banks have been authorized to establish microfinance windows.

The First Deputy Governor of DAB highlighted that to support economic development and poverty alleviation, the scope of Islamic financial services has expanded, with approximately 16,000 individuals and companies receiving Islamic financing. "Compared to the previous year, Islamic financing provided to the public has increased by 71%, which is regarded as a positive step toward the growth of local economies and the overall economic progress of the country," he added.

Pointing out the achievements of DAB regarding the building capacity of employees of the banking and financial sector, Mr. Khalid said that the leadership of the bank participated in international finance and banking conferences and related meetings in various countries to equip the country's financial and banking sector with modern systems in light of the global experiences.

Mr. Khalid highlighted that DAB made efforts to reopen the Afghanistan Institute of Banking and Finance (AIBF), which had ceased its operations before the Islamic Emirate takeover, to provide new international experiences, specialized skills, and practical training to the employees of banks, financial institutions, and related sectors.

As part of the program, Director General of the Monetary Policy Directorate, Mr. Ahmad Javad Sadad, Deputy Director General of the Financial Services and Banking Supervision Directorate, Mr. Ihsanullah Mansoor, and Deputy Director General of the Non-Banking Financial Institutions Supervision Directorate, Mr. Shahpoor Miakhel, provided detailed information regarding the performances and achievements of their respective directorates.

It is worth noting that at the end of the program, a question-and-answer session was initiated by the representatives of the country's media, during which the officials from the relevant departments of DAB provided detailed and comprehensive responses to the questions raised.

DAB Reports on Major Achievements, Performances Over Past Year

July 23, 2025 – Officials from Da Afghanistan Bank (DAB) presented the institution's key achievements over the past year during the Government Accountability to the Nation program at the Government Media and Information Center (GMIC). The highlights were shared with the public through various media outlets to promote transparency and build public trust.

The First Deputy Governor of DAB, Mr. Sediqullah Khalid, highlighted the bank's key achievements in 1446 AH (July 8, 2024 – June 27, 2025), noting significant progress across banking, finance, and other areas.

Referring to the stability of the Afghani, he noted that as a result of implementing prudent monetary policies, the public witnessed positive changes in the value of the Afghani during 1446, with the currency experiencing a 0.79% appreciation against the US dollar.

Providing information on key achievements, Mr. Khalid added that the country's banking sector experienced an increase of approximately AFN 15 billion in assets, AFN 3.4 billion in profits, and AFN 3 billion in capital. He noted that as a result of DAB easing restrictions on public bank deposits last year, deposits in banks increased by AFN 7.9 billion in just the last three months.

د ۱۴۴۶ کال تر پای، د صرافۍ او پولي خدمتونو د شرکتونو د جوازونو شمېر ۱۲۶۵ او د نمایندګیو شمېر یې ۱۲۴۱ ته ورسېد چې په ټول هېواد کې فعالیت لري او زموږ ګرانو هېوادوالو ته معیاري او شفاف خدمتونه وړاندې کوي.

بانک The Bank
July 2025
شماره ۲۱۷ - صفرالمظفر - اسد ۱۴۰۴

برېښنايي اداينې موږ ته ارزښت لري!

په ۱۴۴۶ هـق کال کې د برېښنايي اداينو ټوليز ارزښت ۲۵.۴۲ ميليارده افغانيو ته رسېږي، چې د تېر کال په پرتله ۸۶ سلنه زياتوالی ښکاره کوي.